

חוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951¹

פרק ראשון: פירושים

1. בחוק זה -
 "אויב" - כהגדרתו בסעיף 91 לחוק העונשין, התשל"ז-1977;
 "ארגון עזר" - כל אחד מאלה:
 (1) אגודת מגן אדם בישראל, שהוקמה בחוק מגן דוד אדום, התשי"ז-1950;
 (2) הרשות הארצית לכבאות והצלה;
 (3) (נמחקה);
 (4) גוף שעיקר עיסוקו הצלת חיי אדם ושעזרתו נדרשת באופן מיידי לשם הצלת חיי אדם בעת התקפה, אשר שר הביטחון הכריז

הגדרות
 [תיקונים: התשכ"ד,
 התשכ"ט, התשנ"ג,
 התשנ"ח, התשע"א,
 התשע"א (מס' 2),
 התשע"ב, התשע"ז
 (מס' 4)]

1. ס"ח 71, התשי"א, עמ' 78 (94).
 תיקונים:
 ס"ח 429, התשכ"ד, עמ' 126;
 ס"ח 562, התשכ"ט (11.7.1969), עמ' 156 (התשל"ל, עמ' 9);
 ס"ח 600, התשל"ל (30.7.1970), עמ' 130;
 ס"ח 778, התשל"ה (7.8.1975), עמ' 220;
 ס"ח 812, התשל"ו (3.6.1976), עמ' 194;
 ס"ח 862, התשל"ז (12.5.1977), עמ' 218;
 ס"ח 872, התשל"ח (4.11.1977), עמ' 7;
 ס"ח 934, התשל"ט (10.4.1979), עמ' 105;
 ס"ח 1352, התשנ"א (28.3.1991), עמ' 140;
 ס"ח 1395, התשנ"ב (9.4.1992), עמ' 211;
 ס"ח 1411, התשנ"ג (4.2.1993), עמ' 55;
 ס"ח 1644, התשנ"ח (31.12.1997), עמ' 42;
 ס"ח 1995, התשס"ה (7.4.2005), עמ' 333;
 ס"ח 2128, התשס"ח (20.1.2008), עמ' 145. הצ"ח - כנסת 180, התשס"ח, עמ' 34;
 ס"ח 2294, התשע"א (10.4.2011), עמ' 786. הצ"ח - ממשלה 537, התשע"ז, עמ' 1374;
 ס"ח 2313, התשע"א (15.8.2011), עמ' 1052 [התשע"א (מס' 2)]. הצ"ח - ממשלה 537, התשע"ז, עמ' 1374;
 ס"ח 2381, התשע"ב (8.8.2012), עמ' 740. הצ"ח - ממשלה 672, התשע"ב, עמ' 600;
 ס"ח 2592, התשע"ז (29.12.2016), עמ' 244. הצ"ח - ממשלה 1083, התשע"ז, עמ' 433;
 ס"ח 2606, התשע"ז (27.2.2017), עמ' 426 [התשע"ז (מס' 2)]. הצ"ח - ממשלה 1046, התשע"ז, עמ' 1052;
 ס"ח 2614, התשע"ז (28.3.2017), עמ' 501 [התשע"ז (מס' 3)]. הצ"ח - ממשלה 1096, התשע"ז, עמ' 676;
 ס"ח 2632, התשע"ז (5.4.2017), עמ' 665 [התשע"ז (מס' 4)]. הצ"ח - ממשלה 947, התשע"ה, עמ' 994;
 ס"ח 3007, התשפ"ב (13.7.2022), עמ' 1149. הצ"ח - ממשלה 1444, התשפ"א, עמ' 1396.

עליו ברשומות, בהסכמת השר שנקבע כאחראי על אותו גוף, ככל שנקבע, או השר הממונה על תחום פעילותו של אותו גוף, שהוא ארגון עזר, בהתאם לאמות מידה לעניין יכולותיו הארגוניות והמבצעיות ששר הביטחון הורה עליהן;

"דיני ההתגוננות האזרחית" - חוק זה, התקנות שהותקנו לפיו, וכן כל צו והוראה שניתנו לפיהם;

"הגא" - שירות ההתגוננות האזרחית שהוקם בסעיף 2;
"הרמטכ"ל", "חייל" ו"פקודות הצבא" - כהגדרתם בחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955;

"התגוננות אזרחית" - האמצעים הנקוטים לשם התגוננות מפני כל התקפה או סכנת התקפה על האוכלוסייה האזרחית או לשם צמצום תוצאותיה של התקפה כזאת, להוציא אמצעי לחימה שלא להגנה עצמית;
"התקפה" - כל אחד מאלה:

(1) הפצצה אווירית, הפגזה ארטילרית או רקטית וכל סוג אחר של ירי ארוך טווח מצד אויב;

(2) ניסיון פגיעה מצד צבא של מדינת אויב;

"חבר ארגון עזר" - עובד ארגון עזר;

"חוק רישום ציוד וגיוסו" - חוק רישום ציוד וגיוסו לצבא הגנה לישראל, התשמ"ז-1987;

"מצב מיוחד בעורף" - מצב שהוכרז לפי סעיף 9ג;

"מתנדב בארגון עזר" - מי שממלא תפקיד בהתנדבות בארגון עזר, לרבות מי שמשרת בשירות אזרחי כהגדרתו בחוק שירות אזרחי, התשע"ז-2017 בארגון עזר;

"ראש רשות מקומית", בעירייה - ראש העירייה או סגנו, ובמועצה מקומית - ראש המועצה או סגנו;

"רשות מקומית" - עירייה או מועצה מקומית, ובמקום שאין אלה - תאגיד או יחיד הממלאים בו למעשה תפקידים של שלטון מקומי;

"שעת התקפה" - הזמן שבו מתנהלת בשטח מסוים התקפה, מתחילתה או ממתן אות אזהרה, לפי המוקדם, ועד מתן אות ארגעה או עד תום עשרים וארבע שעות מתחילת ההתקפה, לפי המוקדם; אירעו כמה התקפות בפרק זמן של עשרים וארבע שעות, יחל מניין עשרים וארבע השעות האמורות מההתקפה הראשונה;

"תמרוני הגא" - אימונים של הגא או של ארגוני עזר שראש הגא הכריז עליהם כעל תמרוני הגא.

פרק שני: שירות ההתגוננות האזרחית

2. מוקם בזה שירות ההתגוננות האזרחית, שיארגן וינהל את ההתגוננות האזרחית במדינה, ולמטרה זו יהיה מוסמך -

(א) להכין ולבצע תכניות התגוננות אזרחית למדינה כולה או לכל שטח משטחיה;

(ב) לאמן את חברי הגא לתפקידי התגוננות אזרחית, לציידם, לארגנם ביחידות, לקבוע את סדרי הפיקוד והמשמעת ביחידות אלה ודרכי פעולתן;

(ג) לקבוע מדים או סימני-היכר מיוחדים לחברי הגא;

(ד) להתקשר בחו"מ, להחזיק במקרקעים ולרכוש מטלטלים;

(ה) לעשות עבודות בקרקע, להתקין מבנים ומיתקנים ולקיימם;

(ו) להדריך ולכוון את ארגוני-העזר למילוי תפקידם בתחום ההתגוננות האזרחית ולהפעיל אותם ואת הציוד שברשותם בעת מצב מיוחד בעורף, בשעת התקפה או בשעת תמרוני-הגא;

(ז) לתאם את פעולותיהם של משרדי הממשלה, של הרשויות המקומיות ושל מפעלים פרטיים בענייני ההתגוננות האזרחית;

(ח) לקבוע את אופן מתן ההתרעה לאוכלוסייה האזרחית, ובכלל זה לקבוע אותות אזעקה וארגעה ולהפעילם;

(ט) להדריך את האוכלוסייה בענייני התגוננות אזרחית ולציידה באמצעי-התגוננות;

(י) לעזור לאוכלוסייה שנפגעה ולעשות כל פעולה אחרת הדרושה לשם מילוי תפקידו בהתאם לדיני ההתגוננות האזרחית;

(יא) לפעול - באישור שר הבטחון, אם בדרך כלל ואם לענין מסויים, ובתיאום עם הרשויות הנוגעות בדבר - להצלת נפש ורכוש שאינה כרוכה בהתגוננות אזרחית.

3. (א) שר הבטחון על פי המלצת הרמטכ"ל ימנה קצין בצבא-הגנה לישראל לכהן בתפקיד ראש-הגא. הודעה על מינויו תפורסם ברשומות.

שירות ההתגוננות
האזרחית
[תיקונים: התשכ"ד,
התשע"א, התשע"א
(מס' 2)]

ראש הגא
(תיקונים: התשנ"ג,
התשע"א)

(ב) ניהול הגא והפיקוד על כל חבריו יהיו בידי ראש הגא, שיהיה מוסמך לפעול בשם הגא בכל ענין, ובכלל זה להפעיל כל סמכות הנתונה בידי מפקד הגא מחוזי לפי דיני ההתגוננות האזרחית.

(ג) מבלי לגרוע מהסמכויות שנמסרו למפקד הגא מחוזי לפי חוק זה, רשאי הרמטכ"ל, באישור שר הבטחון וועדת החוץ והבטחון של הכנסת, לקבוע בפקודות הצבא את המחוזות שהפיקוד והניהול בהם לא יהא בידי ראש הגא, וכן את התפקידים שהם ימלאו במסגרת הגא וצבא-הגנה לישראל.

4. (בוטל).

מועצה ארצית
(תיקונים: התשכ"ד,
התשע"א)

5. (א) לצורך חוק זה יחלק ראש הגא באישור הרמטכ"ל את שטח המדינה למחוזות הגא וימנה לכל מחוז מפקד הגא מחוזי, ובכל מקום בחוק זה המדבר במפקד הגא מחוזי - מפקד הגא של המחוז הנוגע בדבר במשמע.

מפקדי הגא מחוזיים
(תיקונים: התשכ"ד,
התשע"ג, התשע"א)

(ב) מפקד הגא מחוזי יהיה אחראי לארגון ולניהול ההתגוננות האזרחית במחוזו, ולשם כך יהיה לו -

(1) הפיקוד על חברי הגא במחוז;

(2) הסמכות להפעיל את ארגוני העזר שבמחוז בעת מצב מיוחד בעורף, בשעת התקפה ובשעת תמרוני הגא;

(3) כל סמכות אחרת הנתונה להגא שתוענק לו לפי דיני ההתגוננות האזרחית.

6. (בוטל).

מועצה מחוזית
(תיקונים: התשכ"ד,
התשכ"ט, התשע"א)

א6. (בוטל).

פיקוד הגא
(תיקונים: התשכ"ט,
התשע"א)

ב6. (בוטל).

סדרי העבודה של המועצות
(תיקונים: התשכ"ד,
התשכ"ט, התשע"א)

7. (בוטל).

תפקידים נדרשים בהגא
(תיקונים: התשכ"ט,
התשע"א)

7א. (בוטל).	הודעת קריאה לתפקיד נדרש או לתמרונים (תיקונים: התשכ"ד, התשכ"ט, התשע"א)
7ב. (בוטל).	פטור מתפקיד נדרש (תיקונים: התשכ"ד, התשכ"ט, התשע"א)
7ג. (בוטל).	בקשה לבטל הודעת הצבה או קריאה (תיקונים: התשכ"ד, התשע"א)
7ד. (בוטל).	חיוב למלא אחרי קריאה (תיקונים: התשכ"ד, התשע"א)
7ה. (בוטל).	תשלום בתקופת קרבות (תיקונים: התשכ"ט, התשל"ו, התשע"א)

8. (א) אלה הם חברי הגא:	חברי הגא (תיקונים: התשכ"ד, התשכ"ט, התשע"א, התשע"א (מס' 2), התשע"ז)

(1) חייל שנשלח לשרת בהגא בהתאם לפקודות הצבא;

(2) מי שנתקבל להגא כמתנדב.

(ב) לא יתקבל אדם להגא כמתנדב, אלא לאחר שחתם על הצהרת התנדבות, שבה יפורטו התפקיד או התפקידים שמותר יהיה להטיל על חותם ההצהרה, סמכויותיו, חובותיו וזכויותיו.

(ג) מי שנתקבל להגא כמתנדב רשאי להודיע על הפסקת התנדבותו בהתאם לכללים שיקבע ראש הגא, ובלבד שלא יפסיק את התנדבותו טרם סיום פעולות ההצלה בשטח מותקף שלשם ביצוען התנדב, או טרם חלוף ארבעים ושמונה שעות מעת ההודעה, לפי המוקדם מבין השניים.

(ד) מי שנתקבל להגא כמתנדב ונקרא להתייצב לשירות ביטחון לפי חוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986, לשירות מילואים לפי חוק שירות המילואים, התשס"ח-2008, או לשירות עבודה לפי חוק שירות עבודה בשעת חירום, התשכ"ז-1967, לא יתייצב לשם מילוי תפקידו בהגא, ואם נקרא לשירות כאמור לאחר שהתייצב בהגא - ימלא אחר הוראות הקריאה לשירות.

(ה) (בוטל).

(ו) לצורך אחריות פלילית ואחריות לנזקים יהיה דינו של חבר הגא לגבי מעשה שעשה או שנמנע מעשותו בקשר למילוי תפקידו, כדינו של פקיד ממשלה.

(ז) (1) מי שהתקבל להגא כמתנדב, ונחבל בחבלת שירות או חלה במחלת שירות, בשעת שירותו בתפקיד בהגא עקב מילוי תפקידו זה, או שמת כתוצאה מחבלת שירות או ממחלת שירות שאירעו בנסיבות כאמור, יחולו עליו ועל בני משפחתו חוקי השיקום, ולעניין חוקי השיקום יראו אותו כחייל שהוא חייל בשירות קבע, את שירותו בתפקיד בהגא כשירות צבאי, ואת יום גמר התפקיד - כיום שחרורו מהשירות הצבאי.

(2) מי שהתקבל להגא כמתנדב, ונחבל בחבלה שאינה חבלת שירות או חלה במחלה שאינה מחלת שירות, שאירעו בנסיבות כאמור בפסקה (1) ואינן פגיעת איבה, יחולו עליו הוראות פרק י"ג לחוק הביטוח הלאומי.

(ח) בסעיף זה ובסעיף 8 -

"חבלה", "חבלת שירות", "חייל בשירות קבע", "מחלה" ו"מחלת שירות" - כהגדרתם בחוקי השיקום, לפי העניין;

"חוק הביטוח הלאומי" - חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995;

"חוקי השיקום" - חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב], וחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התשי"י-1950;

"פגיעת איבה" - כהגדרתה בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970.

אזכורים
(תיקון התשכ"ד)

18. כל חיקוק המדבר בחוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב], או בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התשי"י-1950, ייקרא כאילו היה מדבר גם בסעיף 8 לחוק זה, הכל לפי העניין, והוא כשאינן כוונה אחרת משתמעת.

18. (א) חבר ארגון עזר חייב לציית לכל הוראה שניתנה לו בתחום ההתגוננות האזרחית מהגורמים המוסמכים לפי חוק זה, לצורך מילוי תפקידו.

חבר ארגון עזר
[תיקונים: התשכ"ד,
התשע"א (מס' 2)]

(ב) חבר ארגון עזר שנקרא להתייצב לשירות ביטחון לפי חוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986, לשירות מילואים לפי חוק שירות המילואים, התשס"ח-2008, או לשירות עבודה לפי חוק שירות עבודה בשעת חירום, התשכ"ז-1967, לא יתייצב לשם מילוי תפקידו בארגון העזר, ואם נקרא

לשירות כאמור לאחר שהתייצב לשם מילוי תפקידו בארגון העזר, ימלא אחר הוראות הקריאה לשירות.

(ג) חבר ארגון עזר, הממלא תפקיד לפי הוראה כאמור בסעיף קטן (א), שנחבל או בחבלת שירות או חלה במחלת שירות בשעת מילוי תפקידו בארגון העזר עקב מילוי תפקידו זה, או שמת כתוצאה מחבלת שירות או ממחלת שירות שאירעו בנסיבות כאמור, יחולו עליו ועל בני משפחתו חוקי השיקום; לעניין חוקי השיקום, יראו אותו כחייל שהוא חייל בשירות קבע, את התפקיד האמור כשירות צבאי ואת יום גמר התפקיד כיום שחרורו מהשירות הצבאי, והם יחולו גם על חבר ארגון עזר שנקרא למילוי תפקיד לפי חוק זה ונחבל בדרכו למילוי תפקידו כאמור, ועל בני משפחתו, לפי העניין.

(ד) מתנדב בארגון עזר רשאי להתייצב לשם מילוי תפקידו בארגון העזר בשעת התקפה, בעת מצב מיוחד בעורף או בעת תמרוני הגא; התייצב מתנדב בארגון עזר כאמור, יראו אותו, כל עוד הוא ממלא תפקיד בארגון העזר, כחבר ארגון עזר, ויחולו עליו הוראות סעיף זה.

(המשך בעמוד הבא)

1.88. ניתנה לארגון עזר לפי חוק זה הוראה להפעיל ציוד שברשותו, יראו בציוד, בכל הנוגע לתשלום פיצויים בעד נזק שנגרם לו ובעד אבדנו, כאילו גויס לפי סעיף 8 לחוק רישום ציוד וגיוסו; (הוראות סעיף זה לא יחולו על הרשות הארצית לכבאות והצלה).

אחריות לנזק
[תיקונים: התשכ"ד,
התשע"א (מס' 2),
התשע"ב]

18. הרמטכ"ל, באישור שר הבטחון, רשאי לקבוע בפקודות הצבא את התפקידים הצבאיים אשר ימלאו ראש הגא, מפקד הגא מחוזי, מפקד הגא פיקודי ואנשי הגא, ובלבד שלא יוטלו תפקידים כאמור, אלא על חייל.

תפקידים צבאיים
(תיקון התשנ"ג)

9. (א) לצורך מילוי תפקידו רשאי ראש הגא, מפקד הגא מחוזי וחבר הגא שהוסמך לכך בידי ראש הגא או מפקד הגא מחוזי, להיכנס, בכל שעה סבירה, לכל מקום, למעט למקום מגורים, לשם פיקוח על קיום דיני ההתגוננות האזרחית, לשם מתן הוראות לנקיטת אמצעי התגוננות אזרחית, או לשם נקיטת אמצעים כאמור, ובלבד שתימסר לבעלים או למחזיק במקום הודעה על כך זמן סביר מראש.

סמכויות חבר הגא
[תיקון התשע"א
(מס' 2)]

(ב) בשעת תמרוני הגא, רשאי חבר הגא להיכנס לכל מקום בהתאם להוראות סעיף קטן (א).

(ג) בעת מצב מיוחד בעורף או בשעת התקפה רשאי חבר הגא, לצורך מילוי תפקידו -

(1) להיכנס לכל מקום בהתאם להוראות סעיף קטן (א) ולהשתמש בכוח סביר לצורך ביצוע סמכות הכניסה;

(2) להשתמש בכוח סביר כדי לכפות את הציות לדיני ההתגוננות האזרחית.

(ד) שימוש בכוח לפי סעיף קטן (ג) ייעשה רק לאחר שחבר הגא זיהה עצמו לפני מי שנמצא במקום, הודיע לו את המטרה שלשמה נדרש השימוש בכוח, והזהירו כי יש בכוונתו להשתמש בכוח; חובת הזיהוי, ההודעה והאזהרה כאמור לא תחול אם נוכח חבר הגא לדעת כי לא נמצא אדם במקום.

(ה) בעת מצב מיוחד בעורף או בשעת התקפה, ככל שהדבר נדרש לשם הצלת הנפש או הרכוש או מניעת פגיעה חמורה בהם, רשאי קצין המשרת בהגא, לצורך מילוי תפקידו -

(1) להורות לחבר ארגון עזר ולמתנדב בארגון עזר לפעול במסגרת תפקידם וסמכויותיהם ולהפעיל את הציוד שברשותם לצורך מילוי תפקידם;

1. החל ביום 8.8.13, בסעיף 18 תיכנס לתוקפה הסיפא המוקפת בסוגריים.

(2) להורות לכל אדם הנמצא בשטח המותקף או בשטח העלול להיות מותקף כל הוראה סבירה;

(3) להורות למי שבבעלותו, בחזקתו, בשליטתו או בפיקוחו ציוד או חומר, להעמיד את הציוד או החומר לרשות הגא או לרשות ארגון עזר;

(4) לסגור שטח או מקום ולמנוע מכל אדם להיכנס אליו או לצאת ממנו, וכן לדרוש מכל אדם בשטח המותקף או בשטח העלול להיות מותקף, להישאר במקום שבו הוא נמצא, לצאת ממנו או להיכנס למקום אחר שקבע, והכל אם סבר כי מתן ההוראה נחוץ באופן מיידי לשם הצלת הנפש או הרכוש או מניעת פגיעה חמורה בהם;

(5) להורות על ביצוע עבודות במקרקעין, לרבות הריסתם, אם סבר כי ביצוע העבודות באופן מיידי נחוץ לשם הצלת הנפש או הרכוש או מניעת פגיעה חמורה בהם, ובכלל זה לשם חילוץ אדם הלכוד באותם מקרקעין או מניעת התפשטות דליקה; לעניין פסקה זו, "קצין המשרת בהגא" - קצין שהוסמך לעניין פסקה זו בידי ראש הגא או בידי מי שראש הגא הסמיכו לכך.

(ו) ציוד או חומר שהועמד לרשות הגא או ארגון העזר, כאמור בסעיף קטן (ה)(3), יראוהו לעניין תשלום דמי שימוש ופיצויים כאילו היה ציוד שגויס לפי סעיף 8 לחוק רישום ציוד וגיוסו.

(ז) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מכל סמכות אחרת הנתונה לפי כל דין.

(ח) לא תוגש תובענה נגד אדם על מעשה או מחדל שעשה בתום לב על פי הוראה שקיבל לפי סעיף קטן (ה) והמקיים אחריות בניזיקין.

(ט) בסעיף זה, "חבר הגא" - למעט מי שנתקבל להגא כמתנדב.

19א. ראש הגא או מי שהוסמך לכך על ידיו בכתב, רשאי להתקין בכל מקרקעין צופרים, מיתקני-קשר ומיתקני-כוח ולהפעילם וכן להשתמש במיתקני קשר אחרים ומיתקני-כוח אחרים שבאותם מקרקעין, הכל לצרכי ההתגוננות האזרחית ובתנאים שיקבע שר הבטחון בתקנות. לענין תשלום פיצויים ינהגו לפי הוראות פקודת הפיצויים (הגנה), 1940, כאילו נעשתה במקרקעין עבודה שסעיף 13(ג) לאותה פקודה חל עליה.

התקנת צופרים ומיתקני קשר (תיקון התשכ"ד)

19ב. (א) בשעת התקפה רשאי חבר הגא שהוסמך לכך בכתב על ידי מפקד הגא מחוזי, להורות, בכתב או בעל פה, למי שנוהג אותה שעה ברכב או לבעלים של רכב המחזיק בו באותה שעה, להסיע בו נפגעים או להסיע את הרכב בכדי שתוגש באמצעותו עזרה בשטח מותקף לבני אדם או לרכוש בקשר להתקפה

שירות הסעה לצורך הצלה [תיקונים: התשכ"ד, התשע"א, התשע"א (מס' 2)]

ולמשך פרק הזמן הקצר ביותר הדרוש לשם כך (להלן – שירות־הסעה), הכל במועד, במקום ובדרכים שייקבעו בהוראה. מי שקיים חובה על פי סעיף זה ובשל כך נבצר ממנו לקיים חובה אחרת על פי חיקוק לא ישא באחריות פלילית בשל אי־קיום החובה האחרת.

(ב) רכב שמבצעים בו שירות־הסעה, יראוהו כל תקופת השירות, לענין תשלום דמי שימוש ופיצויים, כאילו גויס לפי סעיף 8 לחוק רישום ציוד וגיוסו.

(ג) המבצע שירות־הסעה יראוהו לענין הסעיפים 8(ו) ו־8(ז) ו־8א כחבר הגא ואת שירותו כתפקיד בהגא.

(ד) "רכב" בסעיף זה כמשמעותו בפקודת התעבורה.

הכרזה על מצב
מיוחד בעורף
(תיקון התשנ"ח)

19. (א) (1) שוכנעה הממשלה כי קיימת סבירות גבוהה שתתרחש התקפה על האוכלוסייה האזרחית, רשאית היא להכריז, במדינה כולה או בשטח מסוים, על מצב מיוחד בעורף.

(2) הכריזה הממשלה כאמור, תודיע על כך מיד לוועדת החוץ והבטחון של הכנסת והוועדה תהא רשאית לזמן את ראש הממשלה, שר הבטחון או הרמטכ"ל, להופיע בפניה בתוך 48 שעות מההכרזה, לצורך אישורה; מי שזומן לפי פסקה זו, יופיע בפני הוועדה, במועד שקבעה.

(3) לא פעלה ועדת החוץ והבטחון כאמור בפסקה (2), יפקע תוקפה של ההכרזה על מצב מיוחד בעורף, בתום חמישה ימים מהינתנה; הממשלה, באישור מראש של ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, רשאית להאריך את תקופת תוקפה של ההכרזה.

(4) זימנה הוועדה אחד או יותר מהמנויים בפסקה (2) ולא הופיע אף אחד מהמוזמנים, או החליטה הוועדה שלא לאשר את ההכרזה, יפקע תוקפה בתום 48 שעות משעת הינתנה.

(5) דנה הוועדה באישור ההכרזה כאמור בפסקה (2), רשאית היא לאשר את ההכרזה, כפי שתקבע.

(6) אישרה הוועדה את ההכרזה או את הארכת תוקפה וקבעה את תקופתה, רשאית הממשלה לחזור ולבקש את אישור הוועדה להארכת תוקף ההכרזה.

(ב) (1) שוכנע שר הבטחון כי קיימות נסיבות המצדיקות הכרזה על מצב מיוחד בעורף, והממשלה טרם הכריזה על כך, רשאי הוא להכריז על מצב מיוחד בעורף; הכריז שר הבטחון כאמור, יודיע על כך מיד לממשלה ולוועדת החוץ והבטחון של הכנסת.

- (2) תוקפה של ההכרזה לפי סעיף קטן זה יפקע בתום 48 שעות - משעה שניתנה, זולת אם בוטלה לפני כן בידי הממשלה או בידי שר הבטחון.
- (3) הממשלה רשאית להאריך את תוקפה של ההכרזה; עשתה הממשלה כן, יחולו על ההארכה הוראות סעיף קטן (א) החלות על הכרזת הממשלה, על מצב מיוחד בעורף, בשינויים אלה:
- (א) המניין של 48 שעות לעניין סעיף קטן (א)(2) ו-(4) יחל בשעת ההכרזה על ידי הממשלה;
- (ב) המניין של 5 ימים לעניין סעיף קטן (א)(3), יחל ביום ההכרזה על ידי שר הבטחון.
- (ג) לעניין 48 השעות בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), לא יובאו שבתות ומועדים במנין השעות.
- (ד) (1) הממשלה או שר הבטחון רשאים, כל אחד בתחומי סמכותו, לשנות את ההכרזה על מצב מיוחד בעורף, וכן רשאית הממשלה לשנות את הכרזת שר הבטחון.
- (2) (א) שינתה הממשלה את הכרזתה, יחולו הוראות סעיף קטן (א).
(ב) שינה שר הבטחון את הכרזתו, יחולו הוראות סעיף קטן (ב)
(1) ו-(2), ואולם המניין של 48 השעות לעניין סעיף קטן (ב)(2) יחל בשעת מתן ההכרזה הראשונה על ידו.
- (ג) שינתה הממשלה את הכרזתו של שר הבטחון, יראו את השינוי בהכרזה כהארכת תוקפה, ויחולו הוראות סעיף קטן (ב)
(3).
- (ה) (1) שר הבטחון רשאי לבטל את הכרזתו על מצב מיוחד בעורף כל עוד לא שונתה או לא הווארכה על ידי הממשלה.
(2) הממשלה רשאית לבטל את הכרזתו של שר הבטחון על מצב מיוחד בעורף.
(3) הממשלה רשאית, בכל עת, לבטל את הכרזתה על מצב מיוחד בעורף, גם אם הכרזה זו אושרה על-ידי ועדת החוץ והבטחון של הכנסת.
- (ו) (1) הכרזה על מצב מיוחד בעורף, שינויה, הארכתה, אישורה או ביטולה, יפורסמו עם הינתן, על-ידי שר הבטחון או הממשלה, ברדיו ובטלוויזיה, וכן בהקדם האפשרי, ברשומות, בעיתונות ובכל דרך שימצאו לנכון.

(2) החלטה על פקיעת תוקפה של ההכרזה, לפי סעיף קטן (א)(4), תפורסם על ידי ועדת החוץ והבטחון של הכנסת בדרך שנקבעה בפסקה (1).

הוראות לעניין
מצב מיוחד בעורף
ישעת התקפה
(תיקונים: התשנ"ח,
התשע"א)

ד9. (א) (1) בעת מצב מיוחד בעורף או בשעת התקפה, רשאים הרמטכ"ל, סגנו, ראש אגף המטה הכללי בצבא הגנה לישראל, ראש הגא, או קצין בצבא הגנה לישראל שדרגתו אלוף המשמש בתפקיד אלוף פיקוד, לגבי המרחב שעליו הוא ממונה (בסעיף זה - בעלי תפקיד), לתת, ככל שהדבר דרוש, לכל אדם, לסוג בני אדם או לציבור כולו, כל הוראה הנדרשת לשמירתם או להצלתם של חיי אדם או של רכוש (להלן - ההוראה), ובכלל זה -

(א) להטיל חובה לשהות במקומות מסוימים, לרבות בבתים או בבניינים אחרים, בחדרי בטחון או במקלטים;

(ב) לאסור או להגביל את הלימודים במוסדות חינוך;

(ג) לתת הוראות לגבי ציוד אישי לצורכי התגוננות אזרחית;

(ד) לקבוע הוראות בעניין האפלה ובעניין הגנה על שמשות מכל סוג שהוא;

(ה) לבטל רישיונות המקנים זכות שימוש במקלט למטרה אחרת מאשר לחסות בו בשעת התקפה, כאמור בסעיף 15(א);

(ו) להורות למחזיק במקלט לפנותו מיד מהמיטלטלין שבו, למעט הציוד שהוא חייב להחזיקו במקלט לפי דיני התגוננות האזרחית;

(ז) להורות, ככל שהדבר דרוש למתן מחסה לציבור בשעת התקפה, למחזיק במחסה ציבורי לפנות את המיטלטלין שבו, כולם או מקצתם, ולהפסיק את השימוש בו, כולו או מקצתו, שלא לצורך התגוננות אזרחית או להטיל סייגים או הגבלות על שימוש כאמור;

(ח) להורות למחזיק במקלט או במחסה ציבורי, לפתוח ולהחזיקו פתוח בכל עת, כדי לאפשר בשעת התקפה לכל אדם הנמצא סמוך להם להיכנס אליו מיד ולשהות בו עד תום שעת ההתקפה.

(2) הממשלה או שר הבטחון, לפי העניין, יקבעו במידת הצורך, בהכרזה על מצב מיוחד בעורף, סייגים לגבי סוג ההוראות שיינתנו לפי פסקה (1).

(3) ההוראה תפקע בהתקיים אחד מאלה:

(א) מי שנתן את ההוראה, ביטל אותה, או נתן במקומה הוראה אחרת באותו עניין;

(ב) ההכרזה על מצב מיוחד בעורף בוטלה או שפקע תוקפה.

(ב) (1) ההוראה תפורסם בהקדם האפשרי ברדיו, בטלוויזיה, בעיתונות ובכל דרך שימצא בעל התפקיד לנכון.

(2) יראו את ההוראה כאילו הגיעה לידיעתו של אדם, בתוך שעה משעת פרסומה ברדיו או בטלוויזיה, או בתוך ארבע שעות משעת הפצת העיתונים שבהם פורסמה ההוראה, או מהמועד שבו פורסמה ההוראה בדרך אחרת, לפי המוקדם.

(3) ההוראה תחייב כל אדם, משעה שנמסרה לו או משעה שהגיעה לידיעתו, זולת אם הוכיח שלא יכול היה לדעת עליה.

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לפגוע בפעולת העיתונות והתקשורת

האלקטרונית.

10. (א) אוצר המדינה והרשויות המקומיות ישאו בהוצאות התקציב השנתי של הגא (בסעיף זה - התקציב).

(ב) סכום השתתפותו של אוצר המדינה בכיסוי הוצאות התקציב ייקבע מדי שנה לפי המלצתו של שר האוצר בהחלטה של ועדת הכספים של הכנסת.

(ג) ראש הגא יכין את הצעת התקציב.

(ד) ההצעה האמורה, לאחר שתאושר על-ידי שר הבטחון, שר הפנים ושר האוצר, תהיה לתקציב בר-תוקף ומחייב והגא לא יוציא כל הוצאה, אלא בהתאם לו, אולם שר הבטחון רשאי, בהסכמת שר האוצר, להעביר כל סכום מסעיף משנה אחד לסעיף משנה אחר שבאותו סעיף הוצאה של התקציב.

(ה) הסכום הנותר לכיסוי ההוצאות, לאחר ניכוי סכום השתתפותו של אוצר המדינה, יחולק בין הרשויות המקומיות על-ידי שר הפנים. סכום שנקבע כאמור לרשות מקומית מסויימת יהיה חוב המגיע ממנה להגא, מיום שהומצאה הודעה על כך לאותה רשות.

10א. (א) בנוסף לסכום השתתפותה בתקציב הגא לפי סעיף 10, תכלול רשות מקומית בתקציבה סכום לכיסוי ההוצאות של צרכי ההתגוננות האזרחית בתחומה (בסעיף זה - תקציב הגא מקומי) שיקבע מדי שנה שר הפנים לפי הצעת ראש הגא, בשים לב ככל האפשר לצרכי ההתגוננות האזרחית של הרשות המקומית ולאפשרויותיה הכספיות לשאת באותו סכום; הרכב סעיפי תקציב הגא מקומי תקבע הרשות המקומית לפי הנחיות מפקד הגא מחוז.

תקציב הגא
(תיקונים: התשכ"ט,
התשע"א)

תקציב הגא מקומי
(תיקון התשכ"ט)

(ב) לא הוציאה הרשות המקומית עד סוף שנת התקציב את סכומי תקציב הגא המקומי, כולם או מקצתם, בהתאם להוראות שבתקציב, רשאי שר הפנים להורות כי סכום התקציב שלא הוצא כאמור יירשם בפנקסיה, כולו או מקצתו, כחוב המגיע להגא, ואם החוב לא שולם תוך חדשיים מיום מתן ההוראה על רישומו - להורות על תשלומו לידי הגא.

(ג) גבתה הגא את החוב, חייבת היא להשתמש בכספי החוב לצרכי ההתגוננות האזרחית של הרשות המקומית שממנה נגבו.

(ד) רשות מקומית תמסור למפקד הגא מחוזי על פי דרישתו ידיעות על מידת הביצוע של תקציב הגא מקומי.

פרק שלישי: מקלטים

11. בפרק זה -

פירושים

(תיקונים: התשכ"ד,
התשכ"ט, התשל"ח)

"מפעל" פירושו - מבנה של קבע או חלק ממנו, המשמש או המיועד לשמש, מקום עבודה או מקום עסק שעובדים בו לא פחות מעשרה בני אדם בבת אחת או שמבקרים בו כרגיל לא פחות מעשרים בני אדם בבת אחת;

"בית" פירושו - מבנה של קבע, הנפרד בבינוי ממבנים אחרים והמשמש או המיועד לשמש לשהיית בני אדם בו, למעט מבנה שהוא כולו או בעיקרו מפעל;

"בית משותף" - בית משותף לפי חוק המקרקעין, התשכ"ט-1969;

"חוק הגנת הדייר" - חוק הגנת הדייר [נוסח משולב], התשל"ב-1972;

"בעל-מפעל" פירושו - מי שמחזיק במפעל;

"בעל", לגבי בית או מקום אחר - המקבל או הזכאי לקבל הכנסה מהמקום, או שהיה מקבלה אילו המקום היה נותן הכנסה, בין בזכותו הוא ובין כבא כוח או כנאמן, בין שהוא הבעל הרשום ובין שאיננו הבעל הרשום, ולגבי מקום שתקופת השכירות הקבועה בחוזה השכירות היא עשרים וחמש שנה או יותר - שוכרו של המקום;

"רשות מוסמכת" - ראש הגא, מפקד הגא מחוזי או כל אדם שהוסמך בכתב על ידי ראש הגא להיות רשות מוסמכת לענין פרק זה או לענין כל הוראה שבו או לענין התקנות לפיו או לענין כל הוראה שבהן;

"מקלט" פירושו - מבנה או מקום אחר שהותקן לשמש מקלט, הכל לפי התכנית שהרשות המוסמכת אישרה אותה;

"מקלט ציבורי" פירושו - מקלט שלא נועד לבית מסויים או למפעל מסויים;

"מחסה ציבורי" פירושו - מקום שאינו מקלט, אלא נועד לשמש מחסה ארעי לציבור בשעת התקפה;

"מקום" - לרבות קרקע פנויה;

"שוכר-משנה" - המחזיק בבית, או בחלק ממנו, מכוח שכירות-משנה תקופה רצופה של שלוש שנים לפחות, במועד שבו חלה לראשונה על השוכר הראשי חובת ההשתתפות לפי פרק זה, בין שהוארכה תקופת שכירות-המשנה מזמן לזמן על ידי הסכם ובין שהוארכה מכוח חוק הגנת הדייר, התשט"ו-1955.

11א. (א) הוראות פרק זה, למעט סעיף 16, יחולו גם על המדינה, ולעניין סעיף 13, בכל מקום, במקום "רשות מקומית" או "הרשות המקומית" יקראו "הגא".
(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי שר הביטחון להורות, משיקולים של צורך מבצעי, כי במיתקנים המוחזקים בידי צבא הגנה לישראל, יוקמו מקלטים לפי הוראות שיקבע הוא או מי שהסמיכו לכך, דרך כלל או לסוג מסוים של מיתקנים, או כי מיתקנים כאמור יהיו פטורים מהקמת מקלטים; הוראות כאמור אינן טעונות פרסום ברשומות והן יבואו לידיעת הנוגעים בדבר בדרך שיוורה שר הביטחון או מי שהוא הסמיכו לכך.

תחולה על המדינה
[תיקונים: התשכ"ד,
התשע"א (מס' 2)]

(המשך בעמוד הבא)

11.ב. לא תאשר רשות מוסמכת תכנית להתקנת מקלט או להגדלתו אלא אם התכנית מתאימה למפרטים הטכניים למפרטים אחרים שנקבעו בתקנות דרך כלל, לסוג מקלטים או למקלט מסויים; תקנות לפי סעיף זה אינן טעונות פרסום ברשומות אלא יובאו לידיעת הנוגעים בדבר בדרך שיוורה עליה שר הבטחון.

מפרטים למקלט
(תיקון התשכ"ט)

12. (א) רשות מוסמכת רשאית להורות לכל רשות מקומית שבתחום-פעולתה של הרשות המוסמכת -

הוראות לרשות
מקומית

(1) להתקין מקלטים ציבוריים במספר, במקום ובזמן שייקבעו על ידי הרשות המוסמכת ולהחזיקם במצב המאפשר את השימוש בהם בכל עת שיהיה צורך בכך;

(2) להבטיח את התקנתם של מקלטים ואת החזקתם התקינה על ידי בעלי-בתים ובעלי-מפעלים, בהתאם לדיני ההתגוננות האזרחית.

13. (א) היתה רשות מקומית סבורה שמקום מסויים, כולו או מקצתו, ראוי לשמש מחסה ציבורי, או יהיה ראוי לכך אחרי שיושלמו בו פעולות בניה או פיתוח, רשאית הרשות המקומית להמציא הודעה בכתב לבעל המקום ולמחזיק בו, כי בדעתה להועיד אותו מקום למחסה ציבורי (בסעיף זה - הודעה); אם לדעת הרשות המקומית דרושים תיקונים ושינויים במקום, כדי שיהיה ראוי לשמש מחסה ציבורי, תפרט ההודעה את תכנית השינויים והתיקונים שהיא תעשה, ואלה ייעשו על חשבונה; כן תישא הרשות המקומית בכל ההוצאות הנוספות שייגרמו בשל התאמת המקום למחסה ציבורי.

מחסים ציבוריים
(תיקונים: התשכ"ד,
התשכ"ט, התשע"א)

(ב) רשות מקומית לא תמסור הודעה, אלא אם -

(1) אישרה רשות מוסמכת, שאותו מקום יבוא, לאחר תיקונים ושינויים או בלעדיהם, במקום מקלט ציבורי שהרשות המקומית חייבת להתקינו לפי הוראות הרשות המוסמכת;

(2) התיקונים והשינויים הדרושים כדי שהמקום יהיה ראוי לשמש מחסה ציבורי לא ימנעו מהמחזיק במקום את השימוש בו למטרה שאותה שימש עד ההודעה.

(ג) (בוטל).

(ד) (בוטל).

(ה) ניתנה הודעה על מקום פלוני וכל עוד לא בוטלה ההודעה, לא יעשה בעל המקום או המחזיק בו, ולא ירשה לזולתו לעשות בו, שום שינוי, תיקון או דבר אחר העלול לפגוע בשימוש היעיל במקום כמחסה ציבורי.

(ו) (בוטל).

(ז) נועד מקום למחסה ציבורי חייבים בעל המקום והמחזיק בו -

(1) להרשות למי שהרשות המקומית או ראש הגא הסמיכוהו לכך לעשות במקום את התיקונים והשינויים הדרושים במידה שפורטו בהודעה;

(2) לא לעשות בו, ולא להרשות לזולתו לעשות בו, שום שינוי, תיקון או דבר אחר העלול לפגוע בשימוש היעיל במקום כמחסה ציבורי, אלא באישור הרשות המקומית;

(3) להחזיק את המקום ראוי לשימוש בו כמחסה ציבורי בכל עת שיהא צורך בכך ולמלא אחרי הוראות סעיף 15(ד), כאילו היה המקום מקלט.

13א. (א) ראש הגא רשאי להורות לרשות מקומית שתמסור, לגבי מקום פלוני הראוי, לדעתו, לשמש מחסה ציבורי, הודעה כאמור בסעיף 13(א), ושתעשה באותו מקום את השינויים והתיקונים שיפרט והדרושים להכשרתו כמחסה ציבורי; לא קיימה הרשות המקומית את ההוראה תוך הזמן שנקבע בה, רשאי ראש הגא בעצמו ובמקומה של הרשות המקומית למסור את ההודעה כאמור, ומשעשה כן, חייבת הרשות המקומית לעשות באותו מקום את השינויים והתיקונים שפורטו בהודעת ראש הגא.

סמכות ראש הגא להועיד מקום למחסה ציבורי (תיקון התשכ"ט)

(ב) לא עשתה הרשות המקומית תוך זמן סביר את התיקונים והשינויים כאמור, רשאי ראש הגא להורות על עשייתם; הוצאותיהם יהיו חוב המגיע להגא מהרשות המקומית, וסעיף 10א(ב) יחול עליהן.

(ג) נמסרה הודעה על ידי ראש הגא כי בדעתו להועיד מקום מסוים כמחסה ציבורי, יחול על ההודעה סעיף 13 כאילו היתה הודעה לפי אותו סעיף.

(ד) סעיף זה אינו גורע מסמכויות הרשות המקומית לפי סעיף 13.

14. (א) בכל בית או סמוך לו יהיה מקלט שישמש בעיקרו את דיירי הבית ובני-אדם הרגילים לבקר בו.

(ב) בכל מפעל או סמוך לו יהיה מקלט שישמש בעיקרו את עובדי המפעל ובני-אדם הרגילים לבקר בו.

התקנת מקלטים בבתיים ובמפעלים (תיקונים: התשכ"ד, התשכ"ט, התשל"ה, התשנ"ב, התשס"ה, התשע"א)

(ג) לא יינתן היתר על פי שום חוק הון ובתכנון ובבניה להקמת בית או מבנה שהוא כולו או בעיקרו מפעל, או להקמת תוספת להם, אלא אם -

(1) תכנית הבניה שעליה יינתן ההיתר כוללת התקנת מקלט לבית, למבנה או לתוספת להם, או שתכנית התוספת להם כוללת הגדלת המקלט הקיים כפי שהרשות המוסמכת אישרה אותה, או שניתן, לפי סעיף זה, פטור מחובת הקמת המקלט או הגדלתו;

(2) בבית או במפעל הנמנים עם סוגים שנקבעו בתקנות - אישרה הרשות המוסמכת שמבנה חדר המדרגות, ואם לפי התכנית יהיה בהם מעבר אחר המוליך למקלט - גם המבנה של אותו מעבר, מתאימים למפרטים הטכניים והאחרים שנקבעו בתקנות כאמור; כללה התכנית התקנת מקלט או הגדלתו, ייקבע בתנאי ההיתר שאין להשתמש במקלט ללא רשיון הרשות המוסמכת אלא כמחסה בשעת התקפה.

(3) בתכנית הבניה שעליה יינתן ההיתר מתקיימות ההוראות לפי סעיף 14.D.

(ד) קיים בית ואין בו מקלט, חייב בעל הבית להתקינו באותו בית או סמוך לו בזמן ובמקום שייקבעו על-ידי הרשות המקומית בהוראה בכתב.

(ה) קיים מפעל ואין בו מקלט, חייב בעל המפעל להתקינו באותו מפעל או סמוך לו בזמן ובמקום שייקבעו על-ידי הרשות המקומית בהוראה בכתב. חובה זו חלה על בעל מפעל, גם אם במבנה שבו נמצא המפעל הותקן מקלט המשמש את דיירי המבנה או מפעל אחר.

(ו) בעל בית ובעל מפעל חייבים לעשות, כל אחד במקלטו, כל תיקון ושינוי כפי שדרשה בכתב הרשות המקומית, כדי לאפשר את השימוש במקלט בכל עת כמחסה מפני התקפה, ובלבד שלעשיית התיקונים והשינויים לא ייקבע זמן פחות מחמישה-עשר ימים מיום המצאת הדרישה; אולם אם היתה הדרישה לאחר שהוכרז מצב מיוחד בעורף - יכול שהזמן לקיומה יהיה קצר יותר, כפי שיקבע ראש הגא.

(ז) רשות מקומית, באישור הרשות המוסמכת, רשאית -

(1) לפטור בעלי-בתים מסויימים מהחובה להתקין מקלט נפרד לכל בית, בתנאי שבעלי אותם הבתים יתקינו מקלט שישמש במשותף את בתיהם, או בלי תנאי זה, אם היא סבורה, שתנאי המקום או נסיבות אחרות מצדיקים זאת; ניתן פטור כאמור בפסקה זו מבלי לחייב הקמת מקלט משותף, יחולו הוראות פסקה (3), בשינויים המחוייבים;

(2) לפטור בעל-מפעל מהחובה להתקין מקלט, אם יוכיח, להנחת דעתה, שבאותו מבנה שבו נמצא המפעל או סמוך לו יש מקלט שיכול לשמש מחסה גם לעובדי המפעל ולמבקרים בו ויש גישה נוחה מהמפעל אל אותו מקלט;

(א2) לפטור מפעל מהחובה להתקין מקלט נפרד לאותו מפעל, אם יתקין, יחד עם בעל מפעל אחר, מקלט שישמש במשותף את מפעליהם, ובלבד שתנאי המקום שבו נמצאים המפעלים מרשים זאת.

(3) לפטור בעל בית או בעל מפעל, המקיים בבית או במפעל תוספת מבנה, מהחובה להתקין מקלט או להגדיל את המקלט הקיים אם הוכח, להנחת דעתה, אחת מאלה:

(א) לא ניתן להקים או להגדיל מקלט קיים בנכס שבו מבוקשת תוספת הבניה, ובלבד שמגיש הבקשה השתף בקרן שכספיה יועדו להקמת מקלטים ציבוריים, שיפורם או הגדלתם (להלן - הקרן), ושההוראות בדבר כינונה, המקורות הכספיים שלה ונוהלי הפיקוח על פעולותיה, ייקבעו בתקנות לפי סעיף 27(ב) (6); סכום ההשתתפות בקרן לא יעלה על עלות הקמת המקלט בנכס או הגדלתו;

(ב) תנאי המקום או נסיבות אחרות מצדיקים מתן פטור, ובין השאר, שבאותו בית או מפעל, יש מקלט שיוכל לשמש מחסה גם למחזיקים בתוספת המבנה, לעובדים בה ולרגילים לבקר בה, ושתהיה להם גישה נוחה אל המקלט; פטור לפי פסקת משנה זו יכול שיהא מותנה בהשתתפות בקרן כאמור בפסקת משנה (א), בהתאם לתנאים שייקבעו בתקנות;

(4) (בוטל).

(ח) הורתה הרשות המקומית בכתב שיותקן מקלט שישמש במשותף בתים אחדים או מפעלים אחדים, יחולו הוראות סעיף זה על בעלי הבתים או בעלי המפעלים כאילו היו בעליו המשותפים של בית או של מפעל שחובה להתקין מקלט בו או בסמוך לו.

(ט) (1) החייב על פי חוק זה להתקין מקלט במקרקעין או לעשות בו תיקון או שינוי והוא מחזיק במקום שנקבע להתקנת המקלט, רשאי לעשות זאת על אף זכותו של אחר במקרקעין, וכן רשאי הוא לבקש את הרשיונות הדרושים, על אף האמור בכל חיקוק או בכל הסכם, ולהיכנס, הוא או שליחיו, לכל מקרקעין שהכניסה אליהם דרושה לענין זה.

(2) לא היה החייב בהתקנת מקלט במקרקעין, או בעשיית תיקונים או שינויים בו, בעליו של המקום והמחזיק בו כאחד, תימסר הודעה בכתב, על הוראת הרשות המקומית להתקין מקלט או לעשות בו שינויים לבעלים או למחזיק או לשניהם, לפי הענין.

(3) (נמחקה).

(י) הרשאי להיכנס למקרקעין לפי סעיף קטן (ט) ינקוט לפני כניסתו בכל האמצעים הסבירים לפי נסיבות הענין, כדי להשיג את הסכמתו של המחזיק במקרקעין לכניסתו, ואם לא עלה בידו להשיג את הסכמתו, לא ייכנס כניסה ראשונה אלא בליווי עובד של הרשות המקומית שראש הרשות המקומית מינה לכך, וכן לא ישתמש בכוח לשם הכניסה אלא בליווי אדם כאמור.

(יא) מי שנכנס למקרקעין כאמור, ינקוט בכל האמצעים הסבירים לפי נסיבות הענין, כדי לשמור על הרכוש הנמצא במקום.

(יב) ראש הגא רשאי להורות לרשות מקומית להשתמש בסמכות מסמכויותיה לפי סעיפים קטנים (ד), (ה) ו-(ו) בדבר התקנתו והחזקתו של מקלט על-ידי בעל-בית או בעל-מפעל פלוניים; לא קיימה הרשות המקומית את ההוראה תוך הזמן שנקבע בה, רשאית רשות מוסמכת להשתמש לצרכי ביצוע ההוראה באותה סמכות במקומה של הרשות המקומית.

(יג) בסעיף זה, "הגדלה" - לרבות התקנת מערכת אוורור וסינון.

14א. (א) דיירי בית ובעל-מפעל חייבים לפנות, כל אחד מתוך המקלט של הבית או המפעל, את כל המיטלטלין שבו - למעט המיטלטלין שלפי דיני ההתגוננות האזרחית חובה, או מותר, להחזיקם - לשמור על הנקיון בו ולהחזיקו במצב המאפשר את השימוש בו בכל עת כמחסה מפני התקפה.

(ב) השתמש אדם במקלט מכוח רשיון לפי סעיף 15א, יחולו החובות לפי סעיף קטן (א) על בעל הרשיון; אולם בכפוף לתנאי הרשיון ולאמור בסעיף 21ב) מותר לו להחזיק במקלט את המיטלטלין הדרושים לצורך המטרה שלמענה ניתן לו הרשיון.

(ג) היו מיטלטלין שבמקלט שייכים לאדם שאינו דייר מדיירי הבית או בעל המפעל ולא בעל רשיון כאמור בסעיף קטן (ב), תחול החובה לפנותם גם עליו.

(ד) לא פונה מקלט ממיטלטלין בידי החייב בפניו לפי סעיף זה, רשאים הרשות המקומית או עובד מעובדיה שראש הרשות הסמיכו לכך לפנותם מתוך המקלט, לאחר שניתנה לחייב הודעה על כך בכתב 15 ימים לפחות לפני המעשה; הפינוי שביצעו הרשות המקומית או עובד מעובדיה כאמור אינו גורע מאחריותו הפלילית והאזרחית של החייב בפניו.

(ה) במיטלטלין שפוננו מהמקלט ינהגו לפי סעיף 21א; אולם הסמכות של ראש הגא לפיו תהא גם לראש הרשות המקומית, למזכיר, לגזבר או למהנדס של הרשות, אם ראש הרשות הסמיכם לכך, וברשות שאיננה מועצה אזורית - גם לסגן, ובמועצה אזורית - גם לסגן ראש הרשות שיקבע ראש הרשות.

החזקת מקלטים
בבית ובמפעל
(תיקון התשל"ח)

(ו) היו בבית אחד כמה דיירים או היו במבנה אחד כמה מפעלים, והבית או המבנה אינם רשומים כבית משותף, יתחלקו ההוצאות הכרוכות בקיום חובת ההחזקה של המקלט, באין הסכם על כך, לפי הוראות אלה:

(1) בבית - בין הדיירים שבו, לפי מספר החדרים שבכל דירה;

(2) במפעלים - בין בעליהם, לפי מספר העובדים המועסקים אצל כל אחד מהם בשעת קיום החובה.

(ז) לענין סעיף זה דינו של בעל-בית הגר בעצמו בביתו או בחלק ממנו או המחזיק בו בפועל, כדין דייר.

14ב. היה המקום, שנמסרה עליו הודעה לפי סעיף 13 או הוראה לפי סעיף 14, קרקע פנויה, אין במסירת ההודעה או ההוראה כדי למנוע הקמת בית או מפעל באותו מקום, ובלבד שנתקבל רשיון-הבניה הדרוש לכך, ומקבל הרשיון מסר על כבלתו הודעה בכתב לרשות המקומית.

בניה בקרקע פנויה
(תיקונים:
התשכ"ד, התשל"ח)

14ג. (א) שר הבטחון, באישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, רשאי לקבוע בתקנות כי מפקד-הגא מחוזי רשאי לקרוא סוגי בני-אדם לחפירת תעלות להתגוננות אזרחית ולקבוע בהן תנאים לקריאה זו; מי שנקרא כאמור ונפגע תוך כדי מילוי חובתו ועקב מילוי החובה, דינו כדין נפגע-ספר כמשמעותו בחוק הגימלאות לנפגע-ספר, התשי"ז-1956, ודין הפגיעה כדין פגיעת-ספר כמשמעותה בחוק האמור. מי שנקרא כאמור ונפגע ביום כ"ו באייר התשכ"ז (5 ביוני 1967) או לאחר מכן תוך כדי מילוי חובתו ועקב מילוי, דינו כדין נפגע לפי חוק התגמולים לנפגעי פעולות-איבה, התשל"ל-1970, והוראות החוק האמור יחולו לגביו ולגבי התלויים בו.

חפירת תעלות
(תיקונים:
התשכ"ד, התשכ"ט,
התשל"ח)

(ב) הוראות שר הבטחון על פי תקנות לפי סעיף-קטן (א) וקריאה לחפירת תעלות כאמור בו אינן טעונות פרסום ברשומות, ובלבד שיובאו לידיעת הנוגעים בדבר בכל דרך של פרסום הנראית למפקד-הגא מחוזי.

14ד. (א) בסעיף זה -

"אדם עם מוגבלות", "אנשים עם מוגבלות", "מורשה לנגישות מבנים, תשתיות וסביבה", "נגישות", "נציבות" - כמשמעותם בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות;

התאמות נגישות
במקומות לאנשים
עם מוגבלות
(תיקונים: התשס"ה,
התשפ"ב)

"חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות" - חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998.

(ב) מקלט בבית, במפעל או במבנה אחר, וכן מקלט ציבורי ומחסה ציבורי, שההיתר לגביו ניתן לאחר י"ג בניסן התשס"ז (1 באפריל 2007) (להלן – המועד הקובע), לרבות הנתיב ודרך הגישה אליו (בסעיף זה – מקלט) יהיו נגישים לאנשים עם מוגבלות, בהתאם להוראות שיקבע שר הביטחון לפי סעיף זה וברוח עקרונות היסוד ומטרותיו של חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

(ג) שר הביטחון יקבע את התאמות הנגישות הנדרשות כדי לאפשר לאדם עם מוגבלות נגישות למקלט ובמקלט, באופן סביר, בהתחשב בתקן הישראלי ובהוראות חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות; בתקנות לפי סעיף קטן זה רשאי השר לקבוע פטור מלא או חלקי, ובכלל זה דרישות מופחתות, לסוגי מקרים, לענין התאמה מסוימת שעלותה גבוהה, אם ביצוע ההתאמה תטיל נטל כבד מדי, בהתחשב בין השאר, בכל אחד מאלה –

- (1) גודל המקלט או המבנה שבו הוא מוקם;
- (2) סוג הבית או המבנה וכן מספרם של בני האדם הרגילים לבקר בו;
- (3) היות המקלט או המבנה שבו הוא נמצא חלק ממבנה קיים או תוספת למבנה קיים;

ובלבד שיינתן מענה חלופי הולם ונגיש לאנשים עם מוגבלות באותו מבנה, ולענין מקלט שנבנה במבנה שהיה קיים לפני המועד הקובע – יינתן מענה חליפי באותו מבנה או במבנה סמוך אליו, ובלבד שאפשרות ההגעה למקלט החליפי הסמוך אינן מכבידות על אדם עם מוגבלות.

(ד) (1) תקנות לפי סעיף זה ייקבעו לאחר התייעצות עם שר הפנים, הנציבות וארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, באישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת, ובהתאם לעקרונות היסוד, מטרותיו והוראותיו של חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות; תקנות ראשונות לפי סעיף קטן (ג) יוגשו לאישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת לא יאוחר מיום ג' באייר התשס"ו (1 במאי 2006).

(2) תקנות לפי סעיף זה יותקנו בהסכמת שר האוצר, ואולם לא נתן שר האוצר את הסכמתו, יועבר הענין להכרעת הממשלה.

(ה) (1) מי שחייב בהתקנת התאמה לפי סעיפים קטנים (ב) ו(ג) יהיה פטור מביצוע אותה התאמה אם קבעה הרשות המוסמכת, לאחר התייעצות עם מורשה לנגישות מבנים תשתיות וסביבה, אחד מאלה –
(א) הפטור מתחייב כדי למנוע פגיעה מהותית באופיו המיוחד של המקום שבו נמצא המקלט, עקב ייחודו בשל ערכי ארכיאולוגיה או טבע;

(ב) ההתאמה מחייבת שינוי יסודי במהותו של המקום בו נמצא המקלט;

(ג) מתקיימת הוראה מהוראות הפטור המנויות בסעיף 19א(1), או (2) לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות;

(2) קבעה הרשות המוסמכת פטור כאמור בפסקה (1), תורה על ביצוע התאמות נגישות חלופיות שהן סבירות בנסיבות הענין, ובלבד שאין בהוראות החלופיות הכבדה על אדם עם מוגבלות.

(ו) בלי לגרוע מהוראות חוק זה,

(1) על הוראות סעיף זה יחולו סימנים י"ב, י"ג, וי"ד לפרק ה'1 בחוק שוויון זכויות לאנשים מוגבלות, לרבות בדבר סמכות בית המשפט לפסוק פיצוי בלא הוכחת נזק כאמור בסעיף 19א(ב), ואולם סימנים אלה לא יחולו כנגד בעלי דירות מגורים והמתגוררים בהן.

(2) לשם ביצוע הוראות סעיף 19 מג לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות כפי שהוחל בפסקה (1), יהיו נתונות לנציב או למפקח שהוסמך לפי סעיף 26 לחוק האמור, הסמכויות המנויות בסעיף 26 לאותו חוק, ויחולו לעניין זה הוראות סעיף 26 לאותו חוק.

15. (א) לא ישתמש אדם במקלט למטרה אחרת מאשר לחסות בו בשעת התקפה, אלא על פי רשיון מאת הרשות המוסמכת.

השימוש במקלטים
(תיקון התשכ"ט)

(ב) מקום שנועד לשמש מקלט על פי כל חיקוק לא יעמידנו אדם ללא רשיון הרשות המוסמכת לרשותו של אחר, בדרך של מכירה, שכירות או הרשאה או בכל דרך אחרת, אם הוא יודע או יכול לדעת בנסיבות הענין שהמקום ישמש בידי האחר שלא על מנת לחסות בו בשעת התקפה בלבד, אלא אם כן השימוש האחר הותר על ידי הרשות המוסמכת לפי סעיף זה.

(ג) תהא זו הגנה טובה לאדם הנאשם בעבירה על סעיף-קטן (ב), אם יוכיח שערך מסמך בכתב על העסקה שמכוחה הועמד המקום לרשותו של אחר, שפירש בו כי המקום נועד לשמש למקלט וכי כל שימוש אחר בו אסור זולת על פי רשיון הרשות המוסמכת ושהמסמך או כפל ממנו נמסר לאדם האחר לפני שהמקום הועמד לרשותו.

(ד) הסכם להעמיד מקלט לרשותו של אחר בניגוד לאיסור שבסעיף-קטן (ב) - בטל, וכל צד להסכם חייב להחזיר את מה שקיבל מכוח ההסכם, או אם לא ניתן להחזירו בעין, את שווי; אולם אם היה אותו הסכם חלק בלבד של עסקה, רשאי בית-המשפט, אם ראה שהחלקים האחרים של העסקה ניתנים להפרדה, לקיים את החלקים של העסקה שאין הם הפרת האיסור שבסעיף-קטן (ב), הכל בתנאים שבית-המשפט יראה לצודק בנסיבות הענין.

(ה) לא יהרוס אדם מקלט, אלא על פי רשיון מאת הרשות המוסמכת.
(ו) המחזיק במקום שהוא מקלט, חייב בשעת התקפה לאפשר לכל אדם הנמצא סמוך למקום להיכנס למקלט ולשהות בו כל זמן ההתקפה.
(ז) ראש־הגא רשאי לקבוע הוראות בדבר אופן השימוש במקלט ציבורי או במחסה ציבורי, וכללי ההתנהגות של בני־אדם הנמצאים בהם לשם מחסה. הוראות אלה אין חובה לפרסמן ברשומות, אלא יוצגו באופן הנראה לעין בכניסה למקום או בתוך המקום שעליו הן חלות.

16. (א) המחזיק במקום שצריך, לדעת הרשות המקומית, לשמש מקלט לבית, חייב לאפשר את התקנת המקלט.

(ב) היתה הרשות המקומית סבורה, שאין להתקין את המקלט האמור אלא לאחר פינוי המקום, רשאית הרשות המקומית להורות בכתב למחזיק המקום לפנותו תוך זמן שתקבע, ובלבד שלא תקבע פחות מחמישה־עשר יום מיום מסירת ההוראה. בעת מצב מיוחד בעורף יהא דינה של הוראת־פינוי כאמור, לכל דבר, כדין פסק־דין פינוי של בית־משפט השלום שאינו ניתן לערער עוד.

(ג) רשות מקומית לא תתן הוראת־פינוי, כאמור, לגבי מקום המשמש למחזיק בו מקום־מגורים או מקום־עבודה או מקום־עסק, אלא אם הובטח למחזיק סידור חלופי שיעמוד לרשותו בזמן שעליו לפנות את המקום; אך תנאי זה לא יחול לגבי מקום שהוא חלק מדירה או ממקום־עבודה או מקום־עסק שברשות אותו מחזיק, ופינוי החלק האמור לא יפגע במידה ניכרת בתנאי מגוריו, עבודתו או עסקו של המחזיק.

(גג) לא הוסכם בין הרשות המקומית למחזיק על סידור חלופי, רשאי כל אחד מהם לפנות לבית־משפט השלום בבקשה לקבעו, ורשאי בית־המשפט לקבוע שהסידור החלופי יהיה בהעמדה לרשות המחזיק של מקום חלופי העשוי לשמש באופן המתקבל על הדעת את המטרה שאותה משמש המקום שיש לפנותו או בתשלום פיצויים; ובלבד שלא יקבע בית־המשפט כסידור חלופי תשלום פיצויים בלבד אלא בהסכמת המחזיק או במקרה שהמחזיק מסרב להסכים לכך ללא טעם סביר.

הוראות לגבי מקום
שנועד לשמש
מקלט לבית
(תיקונים: התשכ"ד,
התשע"א)

(המשך בעמוד הבא)

(ד) לצורך השימוש בהוראות שבסעיף-קטן (ב) ו-(ג) יחולו כללים אלה:

(1) יש להביא בחשבון את צרכיו המוצדקים של המחזיק במקום מזה, ואת צרכי ההתגוננות האזרחית מזה;

(2) העובדה שהמקום החלוף שהועמד לרשות המחזיק שטחו יותר קטן או שהוא פחות נוח מן המקום שיש לפנותו, אינה קובעת, כשלעצמה, שהמקום שהועמד לרשותו אינו עשוי לשמש את המטרה שאותה משמש המקום שיש לפנותו.

(ה) פונה מקום בבית בהוראה לפי סעיף-קטן (ב), חייבים המחזיקים בשאר חלקי הבית כדיירים לשלם לבעל-הבית את דמי השכירות שהיה מקבל בעד המקום שפונה.

(ו) חדל מקום לשמש מקלט, חייב בעל-הבית להחזירו למצבו שלפני התקנת המקלט, ומי שהיה מחזיק במקום ופינה אותו בהוראה לפי סעיף-קטן (ב), רשאי תוך חודש ימים מהיום שהמקום חדל לשמש מקלט, לחזור ולהחזיק בו, לאחר שיפנה את המקום החלוף שהועמד לרשותו.

17. (א) המחזיק במקום שנועד לשמש מחסה ציבורי או שחל עליו סעיף 16 רשאי, תוך שלושים יום מיום שנמסרה לו הודעה על כך, לפנות את המקום ולהסתלק מזכויותיו בו במסירת הודעה בכתב לאחר הפינוי לרשות המקומית ולבעל המקום; את יום מסירת הודעת ההסתלקות יראו כיום ההסתלקות, ואם נמסרה ההודעה לרשות המקומית ולבעל המקום בימים שונים, יראו כיום ההסתלקות את היום המאוחר יותר.

זכות ההסתלקות

(ב) הסתלק המחזיק, יחולו הוראות אלה:

(1) המחזיק פטור מכל חובה המוטלת עליו, על פי החוק או על פי חוזה או באופן אחר, לשלם לבעל את שכר המקום או כל תמורה אחרת בעד הזמן שלאחר יום ההסתלקות; ואם שילם לבעל המקום לפני יום ההסתלקות שכר או כל תמורה אחרת בעד תקופה מסויימת שלאחר יום ההסתלקות, חייב הבעל להחזיר לו אותו שכר או אותה תמורה;

(2) הבעל והמחזיק פטורים מיום ההסתלקות ואילך מהחתיבויותיהם ההדדיות המוטלות עליהם על פי חוזה בנוגע

למקום; אך אין האמור בזה פוגע בכל עילת תביעה שנולדה לפני יום ההסתלקות.

18. (א) הוצאות שהוציא בעל-בית להתקנת מקלט או לעשיית תיקונים ושינויים בו, לפי הוראות חוק זה, רשאי הוא לגבותן מדיירי הבית אותה שעה, לפי המפורט בזה: -

(1) בבית שבנייתו הושלמה לפני יום ב' בתמוז התש"ה (1 ביולי 1945) (להלן - היום הקובע) חמישים אחוזים של ההוצאות;

(2) בבית שבנייתו הושלמה ביום הקובע או אחריו, בין לפני תחילת תקפו של חוק זה ולאחר מכן, עשרים וחמישה אחוזים של ההוצאות;

(3) בבית שבנייתו הושלמה לפני היום הקובע ונוספה אליו קומה או חלק אחר ביום הקובע או אחריו, כאמור בפסקה (2) - מחלקים את ההוצאות בין דיירי החלק הקודם ובין דיירי החלק הנוסף באופן יחסי למספר החדרים שבכל אחד מהם, ודיירי החלק הקודם משתתפים בחמישים אחוזים, ודיירי החלק הנוסף בעשרים וחמישה אחוזים.

(ב) היו חילוקי דעות בין בעל-בית ובין דייריו בנוגע לסכום ההוצאות שבעל-הבית הוציא להתקנת מקלט או להחזקתו, ייחשב הסכום שיאושר על ידי הרשות המקומית כסכום ההוצאות שהוצאו למעשה.

19. (א) הסכום שכל דייר חייב לשלם לבעל-הבית לפי סעיף 16(ה) וסעיף 18 (להלן - דמי השתתפות) יהיה ביחס לסכום הכללי של דמי ההשתתפות כיחס שבין מספר החדרים שברשות הדייר ובין מספר החדרים שבבית.

(ב) מועד התשלום של דמי ההשתתפות יהא כזה:

(1) דמי השתתפות לפי סעיף 16(ה) - יחד עם דמי השכירות בעד הדירה ובאותם שיעורי תשלומים;

(2) דמי השתתפות לפי סעיף 18, כשאין חילוקי דעות לגבי סכום ההוצאות - תוך שלושים יום מיום קבלת הודעה בכתב רשום מבעל-הבית המציינת כי התקנתו של המקלט, תיקונו או שינויו הושלמו, והקובעת את סכום ההוצאות

השתתפות
בהוצאות

דמי השתתפות -
הוראות שונות
(תיקונים:
התשכ"ד, התשל"ה)

הכללי וחלקו בדמי ההשתתפות;

(3) דמי ההשתתפות לפי סעיף 18 במקרה של חילוקי דעות כאמור בו בסעיף קטן (ב) – תוך שלושים יום מיום קבלת הודעה בכתב מאת הרשות המקומית הקובעת את סכום ההוצאות.

(ג) אי־תשלום דמי ההשתתפות בזמן ההשתתפות שנקבע בסעיף קטן (ב) ייחשב לאי־תשלום שכר־דירה, אולם אם שילם הדייר את דמי ההשתתפות לאחר שנתבע לדין, אך לפני שהתחיל הדיון בתביעת הפינני – לא ישמש הדבר עילה לפינני.

(ד) דינו של בעל־בית שהוא בעצמו גר בביתו או מחזיק בפועל בחלק ממנו, כדין דייר למטרת חישוב דמי ההשתתפות של הדיירים.

(ה) דייר המפנה את דירתו רשאי לגבות ממי שהוא בעל הבית אותה שעה את הסכום ששילם כדמי ההשתתפות לפי סעיף 18 בעד אותה דירה, ובעל הבית רשאי, על אף האמור בכל חוק אחר, לחזור ולגבות אותו סכום משוכרה החדש של הדירה. דינו של סכום זה לגבי השוכר החדש יהיה כדין דמי ההשתתפות בהוצאות להתקנת מקלט לבית שהוצאו בזמן היותו דייר באותו בית.

(ו) היה בית או מפעל בבעלותם של בני־אדם אחדים לרבות הבעלות בבית משותף, יהיו החובות המוטלות לפי חוק זה חלות על כולם יחד ועל כל אחד לחוד, ולכל אחד מהם תהיה הזכות להיות מפוצה על־ידי האחרים בעד כל סכום שהוציא לשם מילוי אחת החובות האמורות יתר על המגיע ממנו לפי חלקו בבית או במפעל והוא כשאינו בפרק זה הוראה מיוחדת לענין חלוקת ההוצאות ביניהם, הוא הדין בבני־אדם השוכרים במשותף דירה.

(ז) המחזיק במקום עבודה או במקום עסק שאינם מפעל, אשר בעליו חייב בהתקנת מקלט נפרד, יהיה דין המקום הזה כדין דירה ודין המחזיק בו כדין דייר, ובכל הנוגע לדמי ההשתתפות יחושב חלקו לפי מספר החדרים הבנויים מעל לשטח מקום עבודתו או עסקו, ואם אין כאלה – לפי מספר החדרים שמתחת לו, ואם אין גם כאלה – כפי שתקבע הרשות המקומית.

(ח) מקום ששוכרו הראשי חייב בדמי ההשתתפות, והמקום כולו או חלקו מוחזק על־ידי שוכר משנה, יחולו הוראות אלה:

(1) שוכר המשנה חייב לשלם את חלקו בדמי השתתפות לשוכר הראשי;

(2) אם המקום הוא דירה, יהיה חלקו של שוכר המשנה באותו יחס לדמי השתתפותו של הדייר כמספר החדרים ששוכר המשנה מחזיק בהם ביחס למספר הכללי של החדרים בדירה;

(3) אם המקום אינו דירה, יהיה חלקו של שוכר המשנה לפי האמור בפסקה (2) אלא שבמקום חשבון החדרים יבוא החשבון שנקבע בסעיף קטן (ז);

(4) האמור בסעיפים קטנים (ב), (ג) ו-(ה) יחול על חלקו של שוכר המשנה כאילו היה השוכר הראשי בעל-בית, ושוכר המשנה – שוכר ראשי.

(ט) הרשות המקומית תקבע את חלקו של בעל-בית שסעיף 14(ח) חל עליו בהוצאות התקנת המקלט המשותף והחזקתו, וכן את הסכום שהוא חייב לשלם בעד כל מקום שפונה באחד הבתים על פי סעיף 16; וכל בעל-בית כזה רשאי לגבות דמי השתתפות מדיירי ביתו, כאילו היה סכום ההוצאות שעלה בחלקו סכום שנקבע על פי סעיף 18(ב), והסכום ששילם בעד פינוי מקום – שיעור שר הדירה של מקום שפונה בביתו לפי סעיף 16.

19א. (א) שר הבטחון רשאי, בתקנות באישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, להורות –

ציווד במחסה
ציבורי ובמקלט
(תיקון התשל"ח)

(1) שמחסים ציבוריים ומקלטים יצויידו בציווד שיפורט בתקנות;
(2) שיתקן, בצורה ובמקום שיפורט בתקנות, שילוט מתאים המפנה אל הכניסה למחסה ציבורי או למקלט;
לתקנות כאמור ייקרא בסעיף זה ובסעיפים 19ב עד 19ח "תקנות ציווד".
(ב) החייב בקיום תקנות הציווד יחזיק את הציווד במצב ראוי לשימוש ואת השילוט במצב תקין; מחזיק במחסה ציבורי חב לגבי הציווד והשילוט שבו חובה של שומר חינום.

19ב. הרשות המקומית חייבת בביצוען של תקנות הציווד במקלט ציבורי ובמחסה ציבורי והמחזיק במחסה ציבורי רשאי לבצען.

האחראי לביצוע
במקלט ציבורי
ובמחסה ציבורי
(תיקון התשל"ח)

19ג. במקלט שבמפעל חייב בביצוען של תקנות ציוד בעל המפעל, ובמקלט המשותף למספר מפעלים חייבים בביצוען בעלי המפעלים.

האחראי לביצוע
במפעל
(תיקון התשל"ח)

19ד. במקלט שבבית שאיננו בית משותף חייבים בביצוען של תקנות הציוד -
(1) בבית המוחזק כולו בידי בעלו ובבית שעל אף אחת מהשכירות שבו אין חוק הגנת הדייר חל - בעל הבית;
(2) בבית המושכר כולו בשכירות שחוק הגנת הדייר חל עליה - הדייר או הדיירים, לפי הענין;
(3) בבית המושכר בחלקו בשכירות שחוק הגנת הדייר חל עליה - הדייר או הדיירים לגבי החלקים המושכרים כך, ובעל הבית לגבי החלקים שאינם מושכרים כך.

האחראי לביצוע
בבית שאיננו בית
משותף
(תיקון התשל"ח)

19ה. במקלט שבבית משותף חייבים בביצוע תקנות הציוד -
(1) בבית המוחזק כולו בידי בעלי הדירות או שעל אף אחת מהשכירות שבהן אין חוק הגנת הדייר חל - בעלי הדירות;
(2) בבית שדירותיו מושכרות כולן בשכירות שחוק הגנת הדייר חל עליה - הדיירים;
(3) בבית שחלק מדירותיו מושכר בשכירות שחוק הגנת הדייר חל עליה - הדייר או הדיירים לגבי הדירות המושכרות כך, ובעלי הדירות לגבי יתר הדירות.

האחראי לביצוע
בבית משותף
(תיקון התשל"ח)

19ו. מי שחייב בביצוע של תקנות הציוד, ישא בהוצאות הביצוע, הכל בכפוף להוראות אלה:

הוצאות הביצוע
(תיקון התשל"ח)

(1) ביצע המחזיק במחסה ציבורי את תקנות הציוד, כולן או מקצתן, רשאי הוא לגבות את הוצאותיו מהרשות המקומית ולמטרה זו רשאי הוא גם לקזזן עם כל חוב המגיע ממנו לרשות המקומית;
(2) היה המקלט משותף למספר מפעלים, יתחלקו ההוצאות, באין הסכם בין בעלי המפעלים, לפי מספר העובדים המועסקים במפעלים בשעת ביצוען; אולם אם היו המפעלים בבית משותף אחד, יתחלקו ההוצאות, באין הסכם

כאמור, כדרך שמתחלקות ההוצאות שסעיף 58 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969, חל עליהן;

(3) במקלט שבבית שאיננו משותף וכן במקלט המשמש מספר בתים, יתחלקו ההוצאות, באין הסכם בין החייבים, לפי מספר החדרים שבכל דירה, ובמקומות עבודה או במקומות עסק שאינם מפעל יחול סעיף 19(ז) בשינויים המחוייבים;

(4) במקלט שבבית משותף יתחלקו ההוצאות, באין הסכם בין החייבים, כדרך שמתחלקות בין בעלי הדירות, שבאותו בית משותף ההוצאות שסעיף 58 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969, חל עליהן;

(5) מקום שבעל הבית, לרבות בעל דירה בבית משותף, נושא בהוצאות לגבי מושכר בשכירות שחוק הגנת הדייר איננו חל עליה, רשאי בעל הבית לגבות מהשוכר את מחצית ההוצאות החלות על המושכר לפי פסקאות (3) או (4), לפי הענין; היו חילוקי דעות בין בעל הבית או בעל הדירה לבין השוכר בנוגע לסכום ההוצאות האמורות, יראו את הסכום שאישרה הרשות המקומית כסכום ההוצאות שהוצאו למעשה.

19ז. מי שחייב בהחזקת ציוד במצב ראוי לשימוש ובהחזקת השילוט במצב תקין כאמור בסעיף 19א, ישא גם בהוצאות ההחזקה, ועל הוצאות אלה יחול סעיף 19ו, בשינויים המחוייבים.

הוצאות ההחזקה
(תיקון התשל"ח)

19ח. סעיפים 20 עד 20ה יחולו על ביצוען של תקנות הציוד, לרבות חובת ההחזקה, כאילו היה הביצוע עבודה נדרשת כמשמעותה בסעיף 20, והוא כשאין הוראה מפורשת אחרת בסעיפים 19ג עד 19ז.

אכיפת הביצוע
(תיקון התשל"ח)

19ט. סעיפים 19ג עד 19ו לא יחולו על מקלט ציבורי.

אייתחולה
(תיקון התשל"ח)

20. בעל בית או בעל מפעל שהוטל עליו מכוח חוק זה להתקין מקלט או לתקנו או לשנותו (להלן - עבודה נדרשת) ולא ביצע את העבודה הנדרשת, רשאית הרשות המוסמכת או הרשות המקומית לעשות אחת מאלה:

בעל בית שלא
ביצע עבודה
נדרשת
(תיקון התשכ"ד)

(1) לבצע את העבודה הנדרשת ולגבות מבעל הבית או מבעל המפעל את הוצאות הביצוע, בדרך שהיא גובה את ארנונותיה, ואם הרשות המוסמכת היא הגובה, תחול על גביית הוצאות הביצוע פקודת המסים (גביה), למעט הסעיף 12 שבה, כאילו היו מס כמשמעותו בפקודה האמורה; הוראות הסעיפים 18 ו-19 יחולו על ההוצאות כאמור כאילו הוצאו על-ידי הבעלים;

(2) להטיל על הדיירים שבבית לבצע את העבודה הנדרשת במלואה תוך תקופה שתקבע.

20א. (א) ביצעו הדיירים עבודה נדרשת מכוח סעיף 20, יחולקו הוצאות הביצוע בין בעל הבית לבין הדיירים, בין הדיירים לבין עצמם ובין הדיירים ושוכרי המשנה לפי הוראות הסעיפים 18 ו-19 כאילו הוצאו על-ידי הבעלים, וכל דייר רשאי לנכות מדמי השכירות המגיעים ממנו לבעל הבית, או מתמורת השטרות שנתן להבטחת דמי השכירות או לסילוקם, את החלק שבעל הבית חייב לשאת בו.

**ביצוע עבודה
נדרשת על-ידי
הדיירים
(תיקון התשכ"ד)**

(ב) היו חילוקי דעות בין המשתתפים בהוצאות הביצוע בנוגע לסכומי השתתפותם, ייחשב הסכום שאישרה הרשות המקומית כחלקו של כל משתתף, על פי פנייתו של דייר, של שוכר משנה או של בעל בית, כסכום שהוא חייב בו על פי סעיף זה; אולם לא יינתן אישור בנוגע לסכום ההוצאות אלא לאחר שבוצעה העבודה הנדרשת במלואה, ולנוגעים בדבר ניתנה הזדמנות להשמיע טענותיהם, הן לגבי כלל ההוצאות והן לגבי חלוקתן. דייר ששילם על חשבון ההוצאות סכום העודף על חלקו, רשאי להיפרע את העודף מכל מי ששילם פחות מחלקו, עד כדי הסכום החסר להשלמת חלקו בהוצאות; והוא כשאינן הסכם בענין זה על דרך אחרת.

20ב. (א) לא ביצעו הדיירים עבודה נדרשת מכוח סעיף 20, תוך התקופה שנקבעה לכך, רשאית הרשות שהטילה את החובה לבצע את העבודה הנדרשת למנות אדם בהסכמתו לביצוע אותה עבודה (להלן - הממונה), ולקבוע לו שכר לענין זה, שישולם על-ידי הדיירים ובעל הבית.

**ביצוע עבודה
נדרשת על-ידי
ממונה
(תיקון התשכ"ד)**

(ב) הרשות לא תשתמש בסמכותה כאמור אלא אם היתה סבורה שהעבודה הנדרשת לא תבוצע בתקופה שנקבעה לכך ללא סיבה סבירה

ולאחר שנתנה לדיירים התראה מתאימה בכתב. בהתראה יצויין תוכן סעיף קטן (א).

20ג. (א) הוצאות הביצוע על-ידי הממונה, לרבות שכרו, יחולקו בין בעל הבית לבין הדיירים, בין הדיירים לבין עצמם, ובין הדיירים לבין שוכרי-המשנה, לפי הוראות הסעיפים 18 ו-19 כאילו בוצעה העבודה הנדרשת על-ידי בעל הבית, והממונה רשאי לגבות את החלקים של הדיירים ושל בעל הבית לשם כיסוי הוצאותיו ושכרו.

חלוקת הוצאות הביצוע על-ידי רשויות וגבייתן (תיקון התשכ"ד)

(ב) הרשות המקומית תקבע, על פי בקשת הממונה, את ההוצאות המשוערות של העבודה הנדרשת, והממונה רשאי עוד לפני ביצוע העבודה הנדרשת, לגבות מהדיירים ומבעל הבית, לפי חלקם בהוצאות כאמור, מקדמה שלא תעלה על שני שלישים מהוצאות משוערות אלה.

(ג) היו חילוקי דעות בין המשתתפים בהוצאות הביצוע, או במקדמה בינם לבין עצמם, או בין משתתף לממונה, בנוגע לסכומי-השתתפותם, ייחשב הסכום שאישרה הרשות המקומית כחלקו של כל משתתף, על פי פנייתו של משתתף או הממונה, כסכום שהוא חייב בו על פי סעיף זה. לא יינתן אישור בנוגע להוצאות הביצוע לפי סעיף קטן (א) אלא לאחר שבוצעה העבודה הנדרשת במלואה, ולנוגעים בדבר ניתנה הזדמנות להשמיע טענותיהם הן לגבי כלל ההוצאות והן לגבי חלוקתם.

(ד) אישור כאמור בסעיף קטן (ג) ניתן להוצאה לפועל כפסק-דין של בית-משפט מוסמך שאין עליו ערעור עוד.

20ד. האמור בסעיף 20ג אינו גורע מזכותו של אדם לבקש את קביעת חלקו הוא או חלקו של אחר בהוצאות עבודה נדרשת, או בשכרו של הממונה, בדרך של תביעה לפני בית-משפט מוסמך, בין אם כבר שילם חלק זה, כולו או מקצתו, על פי אישור רשות מקומית, ובין אם טרם שילם אותו, ובלבד שהתביעה תוגש לא יאוחר משנתיים מיום התשלום של חלקו הוא; אולם בית-משפט שלפניו תלויה התביעה לא יעכב את ההוצאה לפועל של האישור ולא ימנע את הממונה מהוציאו לפועל, על אף האמור בכל דין.

חובות לפנות לבית-המשפט בענין הוצאות (תיקון התשכ"ד)

20ה. נקיטת אמצעים לפי סעיף 20(1) או לפי סעיף 20ב אינה גורעת מחובתם של בעל הבית והדיירים לפי פרק זה, או מאחריותם הפלילית על אי-מילוי חובה לפיו.

שמירת האחריות לקיום חובות (תיקון התשכ"ד)

סמכויות ראש
רשות מקומית
(תיקון התשכ"ד)

20. (א) כל סמכות הנתונה בסעיפים 13, 14, 16, 20, 20ב ו-20ג לרשות מקומית תהא נתונה גם לראש הרשות המקומית, או למי שהוסמך על ידי באישור המועצה של הרשות המקומית, אם בדרך כלל ואם לענין מסויים או לסוג עניינים מסויימים; ורשאית הרשות המקומית לאצול לראש הרשות המקומית יתר סמכויותיה לפי פרק זה, כולן או מקצתן.

(ב) ראש רשות מקומית, או מי שהוסמך על ידיו לכך בכתב, רשאי לעשות כל פעולה הדרושה לביצוע תפקידיו, או לביצוע הוראות שניתנו על פי סמכויותיו או סמכויות הרשות המקומית לפי חוק זה, ולמטרה זו רשאי הוא להיכנס לכל מקום בכל עת סבירה לאחר מתן הודעה מראש על כך.

פרק רביעי: ציוד ואימוני עובדים במפעלים

(תיקון התשכ"ט)

20. (א) שר הבטחון רשאי בתקנות -

סמכות לחייב
באימוני עובדים
של מפעלים
(תיקונים: התשכ"ט,
התשל"ח, התשע"א)

(1) לחייב בעלי-מפעלים להחזיק ולהתקין ציוד לצרכי ההתגוננות האזרחית ולאמן ולצייד את עובדיהם לצרכים כאמור, ובקבוצת מפעלים - גם להועיד את הציוד והאימונים לשרת את קבוצת המפעלים או חלק מהם ואת עובדיהם, הכל בהתחשב במספר העובדים ובסוגי המפעלים;

(2) להסמיך רשות לקבוע, בהוראה כללית, מסוייגת למפעל מסוים או לקבוצת מפעלים, את פרטי הציוד וסוגיו שיחול עליהם חיוב לפי פיסקה (1) (להלן - הרשות הקובעת);

(3) לחייב עובדים של מפעלים שבעליהם חייבים לאמנם לפי פיסקה (1), לקיים, לענין האימונים, את הוראותיו של מפקד הגא מחוזי ובכפוף להוראות אלה - את הוראות בעלי המפעלים;

(4) לחייב עובדים שסיימו אימונים לפי סעיף זה להדריך עובדים אחרים של מפעלם ושל מפעלים אחרים שבקבוצת המפעלים שלהם;

(5) בציוד או באימונים שנועדו לפי פיסקה (1) לשרת קבוצת מפעלים - לקבוע את חובת ההשתתפות של כל אחד מבעלי המפעלים בהוצאות הציוד והאימונים, לרבות ההדרכה, את מידת ההשתתפות בהוצאות אלה, ואת זכויות הקנין של אותם בעלי המפעלים בציוד כאמור, הכל בכפוף לאמור בסעיף 20ח;

(6) לענין תקנות לפי סעיף זה, כולן או מקצתן, לקבוע מה הוא מפעל ואת מי יש לראות כבעל מפעל וכעובד במפעל;

(7) בהסכמת שר המשפטים, לקבוע דרכים לבירור חילוקי-דעות בדבר שיעור ההשתתפות בהוצאות וזכויות הקנין בציוד כאמור בפסקה (5), כדרך חלופה לבירור בבית-המשפט, וכן דרכים להוצאה לפועל של החלטות שניתנו באותו בירור.

(ב) שר הבטחון רשאי להורות בצו שהרשות הקובעת תחזיק ותתקין, במקום בעל מפעל, כל ציוד שבעל המפעל חייב להחזיקו ולהתקינו על פי האמור בסעיף קטן (א).

(ג) בפרק זה, "קבוצת מפעלים" - כמה מפעלים הנמצאים בכל אחד

מאלה:

(1) במבנה אחד;

(2) באזור תעשייה אחד, אשר מפקד הגא מחוזי מצא כי קיים צורך לבצע בו פעולות התגוננות אזרחית משותפות;

(3) בכמה מבנים, אף אם אינם נמצאים באזור תעשייה אחד, אשר מפקד הגא מחוזי מצא כי קיים צורך לבצע בהם פעולות התגוננות אזרחית משותפות.

20ח. הוטל לפי סעיף 20א(1) על בעל מפעל חיוב בדבר החזקת ציוד או התקנתו ובדבר אימוני עובדים על מנת שישרתו גם קבוצת מפעלים, יחולו הוראות אלה:

הוצאות פעילות
המשרתות יותר
ממפעל אחד
(תיקונים: התשכ"ט,
התשל"ח, התשע"א)

(1) באין הסכם בין כל בעלי המפעלים הנוגעים בדבר על שיעור ההוצאות של קיום החיוב, על חלקו של כל אחד מהם בהוצאות אלה ועל מועד תשלומו, רשאי בעל המפעל שהוטל עליו החיוב להודיע בכתב על העדר הסכם לרשות הקובעת במועד שנקבע בתקנות או על פיהן, ומשעשה כן רשאי הוא שלא לקיים את החיוב במידה שלא שולם לו חלקם של יתר בעלי המפעלים בהוצאות המשוערות של קיום החיוב כפי שאישרה אותן הרשות הקובעת;

(2) נמסרה לרשות הקובעת הודעת בעל מפעל לפי סעיף זה, רשאית היא למנות אדם, לרבות אותו בעל מפעל עצמו (להלן - גובה), לגבות את חלקם של יתר בעלי המפעלים הנוגעים בדבר בהוצאות המשוערות כפי שאושרו לפי סעיף זה, ולתת לגובה הוראות לגביה ולמסירת הפדיון לידי בעל המפעל שעליו הוטל החיוב;

(3) היתה הרשות הקובעת סבורה כי גביית חלקיהם של בעלי המפעלים החייבים להשתתף בהוצאות המשוערות כאמור כרוכה בטרחה רבה, רשאית היא לקבוע כי הגובה זכאי לשכר-גביה, בשיעור שתקבע, ודין השכר, לענין גבייתו, כדין ההוצאות;

4) אישרה הרשות הקובעת בתעודה את הסכום הניתן לגביה מבעל מפעל פלוני לפי סעיף זה, יחולו על גביית הסכום שאושר כאמור הוראות פקודת המסים (גביה), למעט סעיף 12 שבה.

20ט. דין האימונים של עובד לפי פרק זה, לרבות הדרכה, לכל דבר כדין עבודה במפעל שבו הוא עובד.

דין האימונים כדין עבודה (תיקון התשכ"ט)

20י. (בוטל).

ציוד במפעלים שאינם במבנה אחד (תיקונים: התשל"ה, התשע"א)

20יא. ביצעה הרשות הקובעת צו לפי סעיף 20ז(ב), רשאית היא לגבות את הוצאות הביצוע מבעל המפעל הנוגע בדבר, ואם היו נוגעים בדבר כמה מפעלים – מכל אחד מבעליהם חלק מההוצאות שיחסו לסך כל ההוצאות כיחס מספר העובדים המועסקים במפעלו בשעת מתן הצו למספר כל העובדים המועסקים אותה שעה בכל המפעלים הנוגעים בדבר; על גביית ההוצאות תחול פקודת המסים (גביה).

הוצאות הרשות הקובעת (תיקונים: התשל"ה, התשע"א)

20יב. תקנות לפי פרק זה יחייבו גם את המדינה כמעביד.

דין המדינה כמעביד (תיקון התשכ"ט)

פרק חמישי: פינוי מיטלטלין

(תיקון התשע"א)

21. (בוטל).

מוצב הכן בהתנגדות האזרחית (תיקונים: התשכ"ט, התשע"א)

21א. מיטלטלין שפוננו ממקלט או ממחסה ציבורי לפי סעיף 9ד(א)(1)ז, ינהגו בהם כך:

פינוי מיטלטלין (תיקונים: התשכ"ט, התשל"ה, התשע"א)

(1) היו בעלי המיטלטלין או מי שנראה מוסמך לפעול בשם הבעלים נוכחים בזמן הפינוי – יימסרו המיטלטלין לידיהם;

(2) לא היו נוכחים, יוחסנו המיטלטלין במקום שקבע אותו ראש הגא או מפקד הגא מחוזי, אולם אם היו המיטלטלין פסידים, רעילים או מסוכנים מבחינה אחרת, ינהג בהם מבצע הפינוי בדרך הנראית לו בנסיבות הענין כמתאימה ביותר למניעת נזק לבעליהם או להקטנתו, לרבות מכירתם;

(3) על נקיטת אמצעי הטיפול במיטלטלין שפוננו, כאמור בסעיף זה, תומצא הודעה לבעליהם; הודעה על החסנתם תפרש גם את הסמכות למכור אותם כאמור בסעיף זה;

(4) מיטלטלין שהוחסנו לפי סעיף זה ולא פוננו על-ידי בעליהם ממקום החסנתם תוך שלושים יום מיום המצאת ההודעה על ההחסנה, מותר למכרם על פי הוראות ראש הגא או מפקד הגא מחוזי;

(4א) הוצאות הפינוי, ההחסנה, ההודעה והמכירה לפי סעיף זה יחולו על בעלי המיטלטלין;

(5) כדי להסיר ספק נאמר בזה שמייטלטלין שנמכרו לפי סעיף זה יעמדו לקנין הקונה כשהם נקיים מכל משכון, שעבוד ועיקול שהיו רובצים עליהם ערב המכירה, ולאחר שהוצאות הפינוי, ההחסנה, ההודעה והמכירה ינוכו מדמי המכר, יחולו המשכון, השעבוד או העיקול על דמי המכר, והעודף ישולם לבעלי המיטלטלין על פי דרישתם;

(6) הודעה על החסנה לפי סעיף זה שהומצאה באחת הדרכים האמורות בסעיף 23(ג), רואים אותה בכל מקרה, ועל אף האמור באותו סעיף, כאילו הומצאה במועד הקבוע בו והגיעה לידיעתו של הנוגע בדבר;

(7) שום דבר בסעיף זה לא יתפרש כאילו בא לגרוע מאחריותו הפלילית והאזרחית של בעל המיטלטלין על אי-פינויים.

21ב. (א) ראתה ועדה שנתמנתה כאמור בסעיף זה, כי מן הצדק לעשות כן, רשאית היא לחייב את הרשות המקומית לשלם למחזיק במחסה ציבורי, לפי דרישתו בכתב, את ההוצאות, כולן או מקצתן, של פינוי מיטלטלין שביצע על פי הוראה לפי סעיף 19(א)(1) (ז) ושל החסנתם.

(ב) שר המשפטים ימנה לענין סעיף זה ועדה של שלושה, אחד הכשיר להתמנות שופט בית-משפט שלום, והוא יהיה יושב-ראש, אחד שימליץ עליו שר הבטחון, ואחד שימליץ עליו שר הפנים, ובלבד שלפחות שניים מחברי הוועדה לא יהיו עובדי המדינה ושעובד הרשות המקומית לא יהא חבר הוועדה.

שיפוי
(תיקונים: התשכ"ט,
התשע"א)

22. (בוטל).

איפול לצרכי
תמרונים
(תיקון התשע"א)

פרק ששי: חמרים מסוכנים

(תיקון התשנ"א)

22א. ראה שר הבטחון כי יש בפיזורו של חומר מסויים כדי לסכן חיי אדם או בריאותו או לגרום נזק לרכוש, רשאי הוא, בצו, להכריז על אותו חומר כעל חומר מסוכן לענין חוק זה.

הכרזה על חמרים
מסוכנים
(תיקונים: התשכ"ט,
התשנ"א)

22ב. (א) שר הבטחון רשאי, בתקנות, לקבוע הוראות בדבר -

פיקוח על החזקה
(תיקונים: התשכ"ט,
התשנ"א, התשע"א)

(1) הטלת חובה על המחזיקים חמרים מסוכנים למסור עליהם את הפרטים שיקבע, לרבות פרטים על אריזתם של החמרים המסוכנים, על המבנה שבו הם מוחזקים ועל הסביבה שבה מצוי המבנה, וכן בדבר התנאים והסייגים למסירת הפרטים, הדרכים והמועדים למסירתם והרשות שלה יימסרו;

(2) הסמכת רשות לצוות על מי שמסר פרטים על חומר מסוכן לפי פיסקה (1) או החייב במסירתם על פיה לנקוט באמצעים שיפורטו בצו של הרשות ושיש בהם, לדעת הרשות, כדי למנוע בעת מצב מיוחד בעורף סכנה לחיי אדם או לבריאותו או פגיעה ברכוש אגב החזקתו בחומר המסוכן, לרבות העברתו למבנה מסוג אחר או למקום אחר, וכן בדבר אצילת סמכותה האמורה של הרשות;

(3) הסמכת רשות לבצע צו לפי פיסקה (2) בעת מצב מיוחד בעורף או בשעת התקפה, בין שהצו ניתן לפני ההכרזה על המצב המיוחד בעורף או תחילת ההתקפה ובין שניתן לאחר מכן, וזאת במקומו של מי שניתן לו הצו ועל חשבונו, בדבר התנאים, הסייגים והדרכים לביצוע צו כאמור על ידי הרשות, לרבות מכירת החומר המסוכן והשמדתו וסגירת המפעל וכן בדבר אצילת סמכותה האמורה של הרשות;

(4) הגבלות או איסורים על העברת חמרים מסוכנים, בסייגים שיקבע, ממקום למקום, בשעת התקפה או בעת מצב מיוחד בעורף.

(5) דרכי ההחסנה של חמרים מסוכנים.

(ב) תקנות לפי סעיף זה אינן גורעות מהוראות שבחיקוק אחר.

22ג. מי שניתן לו צו לפי סעיף 22ב(א)(2) ולא ביצעו, כולו או מקצתו, במועד שנקבע בצו, רשאי בית המשפט, בנוסף לכל עונש שהוא מוסמך להטיל לפי חוק זה על אי-קיום הצו, לצוות על ביצועו של הצו במקומו של הנשפט ועל חשבונו, או על מכירתו של החומר המסוכן, וכן, אם הנשפט הוא גם בעל-מפעל המשתמש בחומר המסוכן לייצור, לשיווק או למטרה כיוצאת באלה - על סגירתו של המפעל או של כל חלק ממנו עד לביצועו של הצו או עד למכירת החומר, הכל בתנאים שימצא לנכון להטיל; סמכות זו אינה גורעת מסמכות לפי סעיף 22ב(א)(3).

סמכות בית המשפט בדבר אכיפת צו (תיקונים: התשכ"ט, התשנ"א)

22ד. על מכירת חמרים מסוכנים לפי פרק זה יחול סעיף 21א(5), בשינויים המחוייבים.

דין מכירת (תיקונים: התשכ"ט, התשנ"א)

22ד1. סמכויות לפי פרק זה אינן גורעות מהוראות כל דין שעניינן רישוי ופיקוח על חמרים מסוכנים.

שמירת דינים (תיקון התשנ"א)

פרק שביעי: ציוד אישי

(תיקון התשכ"ט)

22ה. שר הבטחון, בהסכמת שר העבודה ובאישור ועדת החוץ והבטחון וועדת הכספים של הכנסת, רשאי, בתקנות, להטיל היטל המיועד לרכישת ציוד אישי לצרכי התגוננות אזרחית (להלן - ההיטל).

הטלת היטל (תיקון התשכ"ט)

22ו. תקנות לפי סעיף 22ה יפרטו -

החייבים בהיטל והזכאים לקבלת ציוד

(1) את סוגי בני-אדם מבין המבוטחים ביטוח אזרחים ותיקים וביטוח שאירים לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, שעליהם יוטל ההיטל, שיעורו ומועד תשלומו;

[תיקונים: התשכ"ט, התשע"ז (מס' 2)]

(2) את סוגי בני-אדם הזכאים לקבל, ללא-תשלום, ציוד אישי לצרכי התגוננות אזרחית;

(3) את סוגי הציוד שיינתנו ללא-תשלום כאמור.

22ז. ההיטל יגבה על ידי המוסד לביטוח לאומי ויועבר על ידיו לאוצר המדינה, בניכוי ההוצאות המינהליות שהוציא לגבייתו; שר הבטחון ושר העבודה¹ יקבעו, בצו, את שיעור הוצאות אלה.

גביה על ידי המוסד לביטוח לאומי (תיקון התשכ"ט)

1. סמכויות שר הכלכלה והתעשייה (שקלט בעבר את סמכויות שר העבודה) הועברו לשר הרווחה והשירותים החברתיים ("פ 7394, התשע"ז, עמ' 1312).

22ח. ההיטל ייגבה כתוספת לדמי ביטוח אזרחים ותיקים וביטוח שאירים לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, ממי שחייב באותם דמי-ביטוח, וכל ההוראות על דמי ביטוח אזרחים ותיקים וביטוח שאירים שבאותו חוק יחולו גם על ההיטל, בשינויים המחוייבים ובאין הוראה אחרת בפרק זה או על פיו; אולם על אף האמור באותו חוק רשאי מעביד לנכות משכר עובדו את מלוא ההיטל ששילם בעדו.

ההיטל – תוספת לדמי ביטוח [תיקונים: התשכ"ט, התשע"ז (מס' 2)]

22ט. לענין ציוד הניתן ללא תשלום לפי חוק זה רשאי שר הבטחון לקבוע בתקנות את –

חלוקת ציוד וטיפול בו (תיקון התשכ"ט)

- (1) דרכי חלוקתו ומועדיה לכל סוג של זכאים;
- (2) הנסיבות שבהן בלבד מותר יהיה להחליפו ללא-תשלום בציוד מאותו סוג, ובמקרה של אבדן – למסור ציוד מאותו סוג במקומו;
- (3) דרכי החזקתו והטיפול בו;
- (4) המועד והנסיבות שבהם יש לשאתו, להתקינו או להשתמש בו בכל דרך אחרת.

22י. לבית-הדין האזרחי שלפי חוק בית-הדין לעבודה, התשכ"ט-1969, סמכות ייחודית בכל הנוגע בחיוב בהיטל.

סמכות בית הדין לעבודה (תיקון התשכ"ט)

22יא. שר הבטחון, באישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, רשאי, בתקנות, להטיל חובה, דרך כלל או על סוג בני-אדם, להצטייד על חשבונם בציוד אישי לצרכי התגוננות אזרחית, למעט ציוד הניתן ללא-תשלום לפי פרק זה – בשביל החייבים עצמם ובשביל הקטינים הגרים עמם, וכן להורות בדבר קביעת המועד והנסיבות שבהם יש לשאת את הציוד, להתקינו או להשתמש בו בכל דרך אחרת.

ציוד שנרכש בתשלום (תיקון התשכ"ט)

פרק שמיני: כללי

23. (א) כל צו, הודעה או דרישה (להלן – מסמך) שלפי דיני ההתגוננות האזרחית חובה להמציאו בכתב לאדם שלו נועד, מותר להמציאו –

המצאת מסמכים (תיקון התשכ"ד)

- (1) במסירה לאותו אדם;
- (2) במסירה לבן-משפחתו הגר אתו יחד והוא בן 18 ומעלה;
- (3) במשלוח לאותו אדם בדואר רשום, לפי כתובת מקום מגוריו או עסקיו, הרגיל או האחרון;
- (4) (בוטלה).

- (ב) מקום שלא הוכחה שעת המצאתו של המסמך רואים אותו -
- (1) כאילו הומצא כתום שתיים-עשרה שעות משעת המסירה - אם נמסר לפי סעיף-קטן (א)(2);
- (2) כאילו הומצא כתום שבעים ושתיים שעות משעת המסירה למשלוח - אם נשלח לפי סעיף-קטן (א)(3);
- (3) (בוטלה).

(ג) באין אפשרות להמציא מסמך על פי הוראות סעיף-קטן (א), מותר להמציאו על ידי הצגתו באופן בולט לעין, על פני המקום שאליו מתייחס המסמך או בתוך אותו מקום, או על ידי פרסום בשלושה עתונים יומיים לפחות, ורואים אותו כאילו הומצא כתום 48 שעות לאחר הצגתו או כתום 24 שעות לאחר פרסומו האחרון כאמור, הכל לפי הענין, אלא אם הוכיח האדם שלו נועד המסמך כי תכנו לא הגיע לידיעתו.

- 23א. (א) מתוך הסכומים המגיעים מאוצר המדינה לרשות מקומית על פי דין או הסכם או בדרך אחרת, מותר לאוצר המדינה לשלם להגא, על פי דרישת הגא ובאישור שר הפנים, כל חוב המגיע להגא מאותה רשות מקומית לפי סעיפים 10(ה) או 10א, כולו או מקצתו, הכל במידה שאין על הסכום המגיע לרשות המקומית כל משכון, שעבוד, עיקול או איסור-העברה אחר, ורואים את התשלום להגא כתשלום לרשות המקומית.
- (ב) סעיף זה אינו גורע מדרכי-גביה אחרים של חוב שחבה רשות מקומית להגא.

ניכוי חוב הרשות
המקומית
מהסכומים
המגיעים מהאוצר
(תיקון התשכ"ט)

24. (א) (בוטל).
- (ב) מי שעשה אחת מאלה:
- (1) עבר על דיני ההתגוננות האזרחית או התרשל במילויים, ולא נקבע לעבירה עונש אחר בחוק זה;
- (2) לבש מדים או ענד סימני-היכר של הגא בלי שהיה מוסמך לכך;
- (3) הפריע בידועין לחבר הגא במילוי תפקידו או בשימוש בסמכויות הנתונות לו לפי דיני ההתגוננות האזרחית,
- דינו - מאסר שלושה חדשים או קנס, ואם נעברה העבירה בעת מצב מיוחד בעורף, דינו - מאסר שנה אחת או קנס.
- (ג) אדם אשר ללא היתר מאת ראש הגא או ממיי שהסמיכו לכך בכתב השתמש במלים "התגוננות אזרחית", "הגא", "אושר על ידי ראש הגא" או במלים אחרות העשויות ליצור רושם של מתן חסות או אישור מטעם הגא, לתיאור של

עבירות
(תיקונים: התשכ"ד,
התשכ"ט, התשל"ו,
התשע"א)

חבר בני-אדם, עסק, משלח-יד, מוסד, שירות, מוצר או כיוצא באלה, בין בדרך של ציון שמם ובין בדרך אחרת, דינו - קנס.

(ד) הורשע אדם בעבירה לפי סעיף זה והיא עבירה נמשכת, דינו, בנוסף לכל עונש לפי סעיפים-קטנים (א) עד (ג), קנס או מאסר יומיים לכל יום שבו נמשכת העבירה לאחר ההרשעה או לאחר המצאת התראה בכתב ממי שראש הגא הסמיכו לכך.

(ה) חבר בני-אדם, שנאשם בעבירה לפי סעיף-קטן (ב), ייאשם בה גם כל אדם שהיה בשעת העבירה ראש החבר, מזכירו, נאמנו, מנהלו או מנהל עסקיו, אלא אם הוכיח שהעבירה נעברה בלי ידיעתו או שנקט את כל האמצעים המתאימים למניעתה.

(ו) יצא בעל מפעל חייב בדין על עבירה לפי סעיף-קטן (ב)(1) מחמת אי-מילוי חובה המוטלת עליו בדבר התקנת מקלט למפעל או החזקתו, רשאי בית המשפט, נוסף על כל עונש שהוא מוסמך להטילו, לצוות על סגירת המפעל או חלק ממנו עד התקנת המקלט או עד עשיית תיקונים ושינויים בו או לתקופה קצרה מזה.

(ז) העובר על הוראות סעיף 15(ב), דינו - מאסר שנה אחת או קנס. בית המשפט רשאי, בנוסף לכל עונש שהוא מוסמך להטילו, ולאחר שנתן למחזיק במקלט הזדמנות להשמיע את טענותיו, לצוות על אלה, כולם או מקצתם:

(1) הפסקתו של כל שימוש במקלט הנוגד דיני ההתגוננות האזרחית;

(2) פינוי המקלט על ידי המחזיק;

(3) מסירת המקלט לידי מי שראה בית המשפט לנכון בנסיבות הענין כדי להבטיח את השימוש במקלט על פי דיני ההתגוננות האזרחית.

(ח) היועץ המשפטי לממשלה או נציגו רשאי לתבוע, בהליכים אזרחיים בדבר הפסקת השימוש במקלט, פינויו ומסירתו, כל סעד שבית המשפט רשאי לתתו בהליכים לפי סעיף-קטן (ז).

(ט) על אף האמור בכל חוק יהיו עבירות לפי סעיף זה עוונות לכל דבר;

(י) הוראות סעיף זה באות להוסיף על אחריותו הפלילית של אדם שעבר עבירה לפי כל חוק אחר, ולא לגרוע ממנה.

24א. (א) "עבירת-קנס" - עבירה על דיני ההתגוננות האזרחית אשר שר הבטחון בהסכמת שר המשפטים, הכריז עליה בצו ברשומות, שהיא עבירת-קנס דרך כלל או בתנאים או בסייגים שקבע.

(ב) (בוטל).

עבירת קנס

[תיקונים: התשכ"ד, התשכ"ט, התשל"ה, התשל"ו, התשס"ח, התשע"ז (מס' 3)]

(ג) (בוטל).

(ד) שר הבטחון יקבע בצו -

(1) את שיעור הקנס לכל עבירת־קנס, ולכל עבירת־קנס חוזרת או נוספת שנעברה על ידי אותו אדם; ובלבד ששיעור הקנס לא יעלה על חמש מאות לירות על עבירה ראשונה ואלף לירות על עבירה חוזרת או נוספת ורשאי הוא לקבוע שיעורים שונים לעבירה בהתחשב בנסיבות ביצועה;

(2) - (3) (בוטלו).

(ה) (בוטל).

(ו) (בוטל).

24ב. (בוטל).

דיון משמעותי
(תיקונים: התשכ"ט,
התשע"א)

25. התקנות המנויות להלן - בטלות:

ביטול

(א) תקנות־שעת־חירום (האפלה), התש"ח-1948;

(ב) תקנות־שעת־חירום (הגנה על שמשות), התש"ח-1948;

(ג) תקנות־שעת־חירום (הגנה אזרחית), התש"ח-1948;

(ד) תקנות־שעת־חירום (מקלטים), התש"ח-1948.

26. (א) מקום שפונה לפני תחילת תקפו של חוק זה, לפי תקנה 5 לתקנות־שעת־חירום (מקלטים), התש"ח-1948 (בסעיף זה - התקנות הקודמות), רואים אותו לצורך תשלום דמי־השתתפות והחזרת החזקה בו, כאילו פונה לפי סעיף 16. (ב) הוצאות שאדם רשאי, ערב תחילת תקפו של חוק זה, לגבותן לפי תקנה 6 לתקנות הקודמות, רואים אותן כהוצאות שאותו אדם רשאי לגבותן לפי סעיף 18.

הוראות מעבר

(ג) כל סכום ששולם על ידי דייר או דייר־משנה לפני תחילת תקפו של חוק זה לפי תקנה 6 לתקנות הקודמות, יחולו לגבי הוראות שבסעיף 19(ה), כאילו היה סכום כדמי־השתתפות לפי סעיף 18 או 19(ח).

27. (א) שר הבטחון ממונה על ביצוע חוק זה.

(ב) שר הבטחון רשאי, בהסכמת שר הפנים, להתקין תקנות בענינים

אלה:

ביצוע ותקנות
(תיקונים: התשכ"ד,
התשכ"ט, התשנ"א,
התשנ"ב, התשע"א)

- (1) הטלת חובה על הרשויות המקומיות להעמיד מקרקעין שברשותן לצרכי התגוננות אזרחית;
  - (2) הספקת ציוד, כלי-רכב, אמצעי-כיבוי וחמרים אחרים שברשות הרשויות המקומיות, לצרכי התגוננות אזרחית בעת מצב מיוחד בעורף או בשעת התקפה או בשעת תמרוני הגא;
  - (3) העמדת עובדים של הרשויות המקומיות לצרכי התגוננות אזרחית בעת מצב מיוחד בעורף או בשעת התקפה או בשעת תמרוני הגא;
  - (4) מתן עזרה וסיוע להגא על ידי הרשויות המקומיות לשם פינוי אוכלוסיה ושיכונה;
  - (א4) תקנים ומפרטים של סוגי ציוד העשוי לשמש לצרכי התגוננות אזרחית הנרכש על ידי רשויות מקומיות או על ידי ארגוני-עזר לכיבוי דליקות ולעזרה ראשונה;
  - (5) כל השתתפות אחרת של הרשויות המקומיות בביצוע תכניות ההתגוננות האזרחית בשטח שיפוטן;
  - (6) התנאים והכללים בדבר מתן פטור מהקמת מקלט או הגדלתו כאמור בסעיף 14(ז);
  - (7) כינון קרן כאמור בסעיף 14(ז)3.
- (בב) הוטלה חובה כאמור בסעיף-קטן (ב)1(1) ואין לרשות המקומית מקרקעין לאותו צורך, חייבת היא לנקוט בצעדים הדרושים כדי להשיג מקרקעין לצורך שנקבע, ובלבד שראש הגא, או מי שהוסמך על ידיו לכך, יגיש לרשות המקומית את רשימת המקרקעין הדרושים להגא בשנת-כספים פלונית לפני תחילת אותה שנה; אולם תנאי מגביל זה לא יחול אם הצורך במקרקעין נוצר במועד מאוחר יותר מסיבות בלתי-צפויות מראש.
- (ג) שר הבטחון רשאי להתקין תקנות בכל ענין אחר הנוגע לביצועו של חוק זה ובכלל זה בענינים אלה -
- (1) תשלומים מכספי הגא בעד טיפול רפואי או נזק שנגרמו לחבר הגא לרגל חבלה או מחלה, שאירעו בהיותו בתפקיד ועקב תפקידו, ושלא גרמו לתוצאות המחייבות את אוצר המדינה בתשלומים לפי החוקים שפורטו בסעיף 8(ז);
  - (2) הסדרת התנועה בדרכים בשעת התקפה או בעת מצב מיוחד בעורף או תמרוני הגא;
  - (3) התנהגות האוכלוסיה האזרחית במקומות ציבוריים בשעת התקפה או בעת מצב מיוחד בעורף או בשעת תמרוני הגא;

- (4) (בוטלה);
- (4א) חובתם של בעלי מפעלים, מוסדות או מקומות אחרים שדרכם של בני־אדם להתקהל בהם, להחזיק ולהתקין ציוד לצרכי התגוננות אזרחית;
- (5) הסוואת מבנים ומיתקנים מפני הבחנה מן האויר;
- (6) התנאים בהם מותר להעלות אויר בשעות האיפול;
- (7) הגנה על שמשות מכל הסוגים על ידי בעליהן או מחזיקיהן;
- (8) דרכי ההחסנה של חמרים מסוכנים;
- (9) חובתם של בעלי בארות ומאגרי־מים לספק מים בעת מצב מיוחד בעורף לצרכי התגוננות אזרחית;
- (10) מניעת השימוש באותות אזהקה וארגעה שנקבעו לפי סעיף 2(ח) או הגבלת השימוש בהם, וכן דרכי הודעתם לציבור של האותות שתקנות לפי פסקה זו חלות עליהן.

תוספת

(בוטלה)

(תיקונים: התשכ"ט,
התשע"א)

דוד בן־גוריון
ראש הממשלה

דוד בן־גוריון
שר הבטחון

חיים וייצמן
נשיא המדינה